

Fingrid Oyj
PB 530
00101 Helsingfors

Kristinestad-Nokia 400+110 kilovolts (kV) kraftledningprojekt

KONTAKTMYNDIGHETENS UTLÅTANDE OM BEDÖMNINGSPROGRAMMET FÖRMILJÖKONSEKVENSER

UPPGIFTER OM PROJEKTET

Projektets namn och läge

Kristinestad-Nokia 400+110 kilovolts kraftledning (Kristinestad, Bötom, Storå, Kankaanpää, Karvia, Parkano, Ikalis, Tavastkyro, Ylöjärvi och Nokia)

Projektansvarig

Fingrid Abp

FCG Finnish Consulting Group Oy har varit konsult för arbetet att göra upp bedömningsprogrammet.

Kontaktmyndighet

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland är kontaktmyndighet i projektet.

Den projektsansvariges beskrivning av projektet och projektalternativen

Utgångspunkten är att stärka stamnätet genom att anlägga en ny kraftledningsförbindelse parallellt med befintliga kraftledningar till de delar som det är möjligt, vilket minskar bredden av nytt nödvändigt ledningsområde. Projektet ligger i tio kommuners område i fyra landskap. Längden av den kraftledningsförbindelse som ska anläggas är cirka 159–178 kilometer beroende på genomfört alternativ. Projektet behövs för att uppfylla det krav på driftsäkerhet som ställts på stamnätet när behovet av elöverföring ökar.

Den nordligare slutpunkten för kraftledningsprojektet är elstationen i Kristinestad, som ska byggas av Fingrid. Den sydligare slutpunkten är en

elstation som ska byggas av Fingrid i Nokia. De kraftledningsrutter som ska undersökas ligger i Kristinestad, Bötom, Storå, Kankaanpää, Karvia, Parkano, Ikalis, Ylöjärvi, Tavastkyro och Nokia kommuners område. Längden av den kraftledningsförbindelse som ska anläggas är cirka 159–178 kilometer beroende på genomfört alternativ. Den förbindelse för kraftledningsruten som ska undersökas består av fem ruttavsnitt: Kristinestad–Storå, Storå–Kankaanpää, Kankaanpää–Karvia, Karvia–Parkano och Parkano–Nokia.

Alternativ i bedömningen

Mellan Kristinestad och Storå byggs två 400+110 kilovolts kraftledningar, vilket avviker från de övriga ledningsavsnitten. De nya kraftledningarna ligger huvudsakligen parallellt med nuvarande kraftledningar, vilket innebär att det nuvarande ledningsområdet blir cirka 70–73 meter bredare. Vid Bötombergens Naturaområde flyttas kraftledningarna till andra sidan, och de nya kraftledningarna placeras längre bort från Naturaområdet än den nuvarande kraftledningen, det vill säga till områdets södra/sydvästra sida. Vid Lappfjärds ådals Naturaområde och skyddsområdena jämförs placering av kraftledningsrutterna till den norra eller södra sidan av kraftledningen eller till en ny terrängkorridor för att undvika myrskyddsområdena. I den nya terrängkorridoren kräver två nya parallella kraftledningar ett cirka 96 meter brett ledningsområde. I Ohrikylä-området undersöks en alternativ rutt i en ny terrängkorridor på grund av flygekorre. Längs ledningsavsnittet har man dessutom identifierat ett behov av att flytta nuvarande 110 kilovolts kraftledning något längre söderut på två ställen på grund av bebyggelse, så att de nya kraftledningarna ryms på den norra sidan.

Mellan Storå och Kankaanpää byggs en 400+110 kilovolts kraftledning som huvudsakligen placeras parallellt med den nuvarande kraftledningen. Ledningsområdet blir cirka 34–38 meter bredare beroende på ruttalternativ. Placeringen av den nya kraftledningen undersöks endera på den södra/sydvästra eller på den östra/nordöstra sidan av den nuvarande kraftledningen. I det senare alternativet blir en anslutningsledning på 400 kilovolt till OX2 Wind Finland Oy:s vindkraftspark i Rajamäenkylä mellan ledningarna.

Mellan Kankaanpää och Karvia placeras den nya kraftledningen på 400+110 kilovolt huvudsakligen parallellt med de befintliga kraftledningarna, vilket innebär att ledningsområdet blir cirka 38 meter bredare. För att beakta bebyggelsen planeras en flytt av nuvarande 110 kilovolts kraftledning längre söderut i Honkaluoma-området så att en ny kraftledning får plats på dess norra sida. I Nauhaneva område undersöks två ruttalternativ där den nya kraftledningen skulle placeras i en ny terrängkorridor, vilket skulle förkorta ledningsruten eller alternativt parallellt med den nuvarande

kraftledningen. I den nya terrängkorridoren har ledningsområdet en bredd på cirka 62 meter. I Korpikylä-området planeras en omväg runt bebyggelsen, vilket innebär att den nya kraftledningsrutten flyttas till en ny terrängkorridor när den fortsätter österut.

Mellan Karvia och Parkano placeras kraftledningen på 400+110 kilovolt huvudsakligen i en ny terrängkorridor. Kraftledningsrutten är sammanfallande på den första sträckan om tre kilometer, varefter man undersöker två ruttalternativ till den nya terrängkorridoren, en nordlig och en sydlig. Den totala längden av det norra ruttalternativet är cirka 45 kilometer. Av detta placeras cirka 27 kilometer i en ny terrängkorridor och cirka 18 kilometer parallellt med den befintliga kraftledningen. Det ledningsavsnitt som placeras i en ny terrängkorridor har planerats från den norra sidan av Alkkianvuori och Kuivasjärvi till Iso Vakerinmäki. I den nya terrängkorridoren har kraftledningsområdet en bredd på cirka 62 meter. Söderut från Iso Vakerinmäki fortsätter ledningsrutten öster om de nuvarande kraftledningarna fram till Parkano. Längden av det sydligare ruttalternativet är cirka 30 kilometer och det placeras helt i en ny terrängkorridor. Det sydliga ruttalternativet har planerats norr om Majajärvi och söder om Riuttasjärvi till Parkano.

Mellan Parkano och Nokia kommer kraftledningen på 400+110 kilovolt att placeras till största delen parallellt med den befintliga kraftledningen. På grund av en utmanande planeringssituation undersöks två rutter i en ny terrängkorridor i omgivningen av Poikkeusjärvi i Parkano, ett västligt och ett östligt alternativ för Poikkeusjärvi. Från Poikkeusjärvi i Parkano till Oksilamminkuja i Tavastkyro placeras den nya kraftledningen vid behov växelvis på olika sidor, på den östra och den västra sidan av den nuvarande kraftledningen. Vid Oksilamminkulma utreds förutom placeringen av kraftledningen parallellt med den befintliga kraftledningen även ett alternativ där ledningen placeras i en ny terrängkorridor så att ledningen går runt bebyggelsen. Efter Oksilamminkulma fortsätter kraftledningsrutten i en ny terrängkorridor på ett avsnitt om cirka 2,3 kilometer i Ala-Pinsiö för att beakta bebyggelsen. I omgivningen av Alinenjärvi undersöks förutom placering parallellt med den nuvarande kraftledningen även två ruttalternativ, där kraftledningen placeras i en ny terrängkorridor av naturskyddsorsaker och på grund av ett dumpningsområde för jord som planerats i omgivningen av de nuvarande kraftledningarna.

Det är inte möjligt att låta bli att genomföra projektet, eftersom den framtida elöverföringen inte kan skötas via det nuvarande stamnätet och nätinvesteringar som det redan fattats beslut om utan att det uppstår skadliga begränsningar i överföringskapaciteten eller utan att äventyra driftsäkerheten.

FÖRFARANDE FÖR MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING OCH DESS INLEDANDE

Syftet med MKB-förfarandet är att bidra till att identifiera, bedöma och beakta sådana miljökonsekvenser som är relevant för projektet i planeringen och beslutsfattandet och att samtidigt öka medborgarnas tillgång till information och möjligheter att delta. I MKB-förfarandet fattas inte beslut om projektet, utan syftet är att ta fram mångsidig information som underlag för beslutsfattandet.

MKB-förfarandet är uppdelat i två faser. I den första fasen utarbetar projektledaren ett program för miljökonsekvensbedömning, som bland annat syftar till att ge information om de utredningar som utarbetats och planerats, de metoder som används i bedömningen samt projektets tidsplan. Kontaktmyndigheten ger ett utlåtande om programmet med beaktande av de utlåtanden och åsikter som framförts under planens hörande.

På grundval av bedömningsprogrammet och kontaktmyndighetens utlåtande utarbetar projektledaren en beskrivning av miljökonsekvensbedömningen med information om projektet och dess alternativ samt en enhetlig framställning av deras miljökonsekvenser. Kontaktmyndigheten kontrollerar att miljökonsekvensbeskrivningen är tillräcklig och av god kvalitet och utarbetar därefter en motiverad slutsats om projektets betydande miljökonsekvenser. Utvärderingsrapporten och den motiverade slutsatsen ska ingå i handlingarna som ingår i tillståndsansökan.

Det aktuella kraftledningsprojektet kräver ett förfarande i enlighet med MKB-lagen på grundval av punkt 8 överföring och lagring av energi och substanser samt dess underpunkt b) mer än 15 kilometer långa kraftledningar ovan markytan för minst 220 kilovolt i projektförteckningen i MKB-lagens bilaga.

Samordning av miljökonsekvensbedömningen och andra förfaranden

Naturbedömningar

Längs kraftledningsrutterna eller i deras närhet, på högst en kilometers avstånd, ligger sammanlagt fjorton Naturaområden. En Naturabedömning enligt naturskyddslagen utarbetas för tre Naturaområden i bedömningsbeskrivningsskedet:

- Kaakkurinjärvet, FI0333004, SAC/SPA
- Pinsiön-Matalusjoki, FI0356004, SAC/SPA
- Lappjärds ådal, FI0800111, SAC

Naturabehovsprövningen har utarbetats i bedömningsprogramskedet för åtta Naturaområden som ligger i närheten av kraftledningsrutterna. Dessa områden är:

- Ahvenus, FI0336008, SAC
- Kaidatvedet, FI0336005, SAC
- Häädetkeidas, FI0336004, SAC
- Rastiaisneva, FI0200156, SAC
- Suomijärvi, FI0200029, SPA
- Karvianjoen kosket, FI0200130, SAC
- Lauhanvuori, FI0800001, SAC
- Bötomborgen, FI0800077, SAC

Av områdena ligger Karvianjoen kosket (FI0200130, SAC) längs kraftledningsrutten och de övriga områdena i dess närhet.

FÖRHANDSÖVERLÄGGNING

I den inledande fasen av utarbetandet av bedömningsprogrammet (21.4.2022) hölls en förhandsöverläggning bland annat för att främja hante-ringen av den helhet av bedömnings-, planerings- och tillståndsförfaranden som krävs för ett projekt och informationsutbytet mellan den projektansvarige och myndigheterna samt att förbättra utredningarnas och dokumentens kvalitet och tillgänglighet och skapa smidigare förfaranden. Till förhandsöverläggningen inbjöds företrädare från NTM-centralerna i Birkaland, Södra Österbotten och Egentliga Finland, städerna och kommunerna på ledningssträckan, landskapsförbund på ledningssträckan, de regionala ansvarsmuseerna på ledningssträckan, Forststyrelsen, Finlands skogscentral, Fingrid Oyj och FCG Finnish Consulting Group Oy.

TILLKÄNNAGIVANDE OCH HÖRANDE OM PROGRAMMET FÖR MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING

Kontaktmyndigheten informerade om bedömningsprogrammet och dess framläggande samt om möjligheten att framföra åsikter och utlåtanden genom en offentlig kungörelse 4.11–5.12.2022. Kungörelsen och bedömningsprogrammet publicerades på NTM-centralens webbplats <https://www.ely-keskus.fi/kuulutukset/pirkanmaa> och på Miljöförvaltningens webbplats www.ymparisto.fi/kristiinankaupunkinokiavoimajohtoYVA. Ett meddelande om kungörelsen har skickats till kommunerna inom projektets sannolika influensområde för offentliggörande på deras webbplatser. Dessutom tillkännagavs bedömningsprogrammet och dess framläggande

samt möjligheten att framföra åsikter och utlåtanden i de regionala tidningarna (Aamulehti, Satakunnan kansa, Ilkka-Pohjalainen och Vasabladet) 4.11.2022. Fingrid skickade även ett informationsbrev till markägarna i närheten av kraftledningslinjerna före MKB-programmets informationsmöte och publicerade ett meddelande i de lokala tidningarna.

Under hörandetiden har det varit möjligt att bekanta sig med bedömningsprogrammet i pappersform på kommunhusen/stadshusen och biblioteken i influensområdet samt vid NTM-centralerna.

Utlåtanden har begärts från kommuner och myndigheter inom projektets influensområde samt från andra viktiga aktörer. 43 begäran om utlåtande skickades. Det finns också möjlighet att framföra åsikter under tiden då programmet är framlagt, vilket meddelades till 29 föreningar och medborgarorganisationer.

Ett möte för allmänheten om bedömningsprogrammet hölls på distans den 17.11.2022. Som mest var cirka 300 enheter anslutna till mötet samtidigt. Mötet spelades in och kunde ses i två veckor efter mötet på Fingrids projektsida. Fingrid har ett kartresponssystem för projektet på sina egna projektsidor. Omkring 70 meddelanden har kommit in via webbplatsen under tiden då MKB-programmet har varit framlagt, och dessa har besvarats direkt av Fingrid. Inkomna meddelanden har skickats till kontaktmyndigheten för kännedom.

Den projektansvarige har dessutom inrättat en grupp för uppföljning av MKB-förfarandet till vilken företrädare för myndigheter, invånare, föreningar och organisationer i regionen har inbjudits. Uppföljningsgruppen har bland annat fått kommentera utkastet till MKB-programmet innan det slutförs.

Utöver det ovan anförda har NTM-centralen meddelat att ett MKB-förfarande har inletts genom ett meddelande till medierna på NTM-centralens webbplats.

UTLÅTANDEN OCH ÅSIKTER OM BEDÖMNINGSPROGRAMMET

Kontaktmyndigheten begärde utlåtanden om bedömningsprogrammet från de kommuner och andra myndigheter som sannolikt kommer att beröras av projektet. Utlåtanden om bedömningsprogrammet begärdes från följande aktörer: NTM-centralen i Södra Österbotten, NTM-centralen i Satakunta, NTM-centralen i Egentliga Finland, NTM-centralen i Egentliga Finland/fiskerimyndigheten, NTM-centralen i Norra Sa-volax/fiskerimyndigheten, Österbottens förbund, Södra Österbottens förbund, Satakunda förbund, Birkalands förbund, Vasa stads museer, Seinä-joki museer, Satakunda museum, Birkalands landskapsmuseum, Musei-verket, Kristinestads stad, Bötoms kommun, Storås kommun, Kankaanpää stad, Karvia

kommun, Parkano stad, Ikalas stad, Ylöjärvi stad, Tavastkyro kommun, Nokia stad, Västkustens miljöenhet, Samkommunen för basser-vice i Suupohja, Samkommunen för basservice i Norra Satakunta, Social- och hälsovårdstjänster/miljöhälsovård i Sastamalaregionen, Pirteva enhet för miljöhälsotillsyn, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, Forststyrelsen, Finlands skogscentral, Naturresursinstitutet, Finlands viltcentral, arbets- och näringsministeriet, Energimyndigheten, Finavia Abp, Fintraffic Flygtrafiktjänst Ab, Transport- och kommunikationsverket Traficom, Försvarsmakten, Huvudstaben, Strålsäkerhetscentralen och Trafikledsverket.

Dessutom har följande föreningar och medborgarorganisationer informerats om möjligheten att framföra åsikter: MTK-Pirkanmaa, MTK-Etelä-Pohjanmaa, MTK-Satakunta, MTK keskusliitto, MHY Pirkanmaa, MHY Isojoki-Karjoki, MHY Satakunta, MHY Österbotten, MHY Karhu, MHY Kihniö-Parkano, Finlands naturskyddsförbunds lokalavdelningar SLL Nokia, SLL Ylöjärvi och SLL Ikaalinen samt distrikt Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri, Satakunnan luonnonsuojelupiiri och Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri, Suupohjan ympäristöseura ry, Ylä-Satakunnan ympäristöyhdistys, Sydbotens Natur och Miljö rf, de ornitologiska föreningarna Suupohjan Lintutieteellinen yhdistys, Porin Lintutieteellinen yhdistys och Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys, Lappfjärdsnejdens jaktvårdsförening samt jaktvårdsföreningarna Isojoen-Karjoeen rhy, Pohjois-Satakunnan rhy, Parkanon-Karvian rhy, Ikaalisten-Jämijärven rhy, Hämeenkyrön-Viljakkalan rhy och Nokian seudun rhy.

Kontaktmyndigheten fick 30 utlåtanden om bedömningsprogrammet. Museiverket, fiskerimyndigheten vid NTM-centralen i Norra Savolax och Traficom meddelade att de inte har något att yttra eller anmärka om projektet. Kontaktmyndigheten fick dessutom 65 åsikter. En del av åsikterna hade undertecknats av flera personer.

Nedan framläggs kontaktmyndighetens uppfattning om det centrala innehållet i responsen från hörandena. Kontaktmyndigheten har lämnat in de inkomna utlåtandena och åsikterna för kännedom till den projektansvarige 7.12, 20.12 och 21.12.2022.

Sammanfattning av yttrandena

Allmänt om bedömningsprogrammet

MKB-programmet har utarbetats sakkunnigt och de sannolikt mest betydande förväntade konsekvenserna av projektet har identifierats väl. Österbottens förbund konstaterar att det i Österbotten planeras avsevärt stora havsbaserade och landbaserade vindkraftsprojekt samt industriella koncentrationer, varför det är allt viktigare att säkerställa tillräcklig och störningsfri drift för elöverföringskapaciteten. Birkalands förbund anser att

det är viktigt att förstärka det nationella stamnätet för elöverföring, vilket är en förutsättning för energiöverföring och vindkraftsprojekt mellan landskapen.

Satakuntaförbundet observerar att tiden för projektyttranden är för kort med beaktande av projektets betydelse, dess landskapsöverskridande dimension och inverkan. Satakuntaförbundet ansåg att det elektroniska mötet för allmänheten var dåligt ur perspektivet för deltagande. För att förbättra deltagandet bör invånarenkäten genomföras i tillräcklig utsträckning.

Sammanlagda konsekvenser

I flera yttranden beaktade man de sammanlagda konsekvenserna med elöverföringen av vind- och solkraftsprojekt. Ansvarsområdet för miljö och naturresurser vid NTM-centralen i Egentliga Finland fäster uppmärksamhet vid att flera vindkrafts- och solkraftsprojekt är anhängiga, i planeringsfas eller som förhandsuppgift hos myndigheten både i dess verksamhetsområde, särskilt i Norra Satakunta, och i den södra delen av verksamhetsområdet för NTM-centralen i Södra Österbotten, i närheten av landskapsgränsen med Satakunta. Dessa projekt har meddelat att de ska anslutas till riksnätet via kraftledningen Kristinestad- Nokia. Dessutom planeras det i havsområdet i Satakunta stora havsvindkraftsområden, där ett alternativ som granskas för etablering och anslutning till riksnätet är det kraftledningsprojekt som nu behandlas. På grund av att antalet projekt inom produktion av förnybar energi fortsätter att öka, bör man fundera över om den kapacitet som nu planerats i projektet räcker för att ta emot de energiflöden som produceras i projekt som för närvarande är kända och eventuella projekt som publiceras under de kommande åren, även om en del av projekten antagligen kommer aldrig att genomföras.

Forststyrelsen anser att det är viktigt att projektets sammanlagda konsekvenser bedöms främst med schaktnings-, torvproduktions- och vindkraftsprojekt. Viltcentralen anser att det är viktigt att man i konsekvensbedömningen strävar efter att bedöma de sammanlagda konsekvenserna bland annat när det gäller inverkan på fågelbeståndet och splittringen av livsmiljöer. Forststyrelsen betonar också bedömningen av klimatkonsekvenser som beaktar avlägsnandet av skogsareal och eventuella negativa effekter på myrområden.

Projektets ruttalternativ

Kristinestads planläggningsavdelning och Kristinestads näringscentral betonar betydelsen av Mellanå Plants plantskola som odlare för skogsväxter och arbetsgivare. Därmed bör det nordliga alternativet stödjas. Inverkan av ruttalternativen på företagets drift- och utvecklingsmöjligheter bör uppmärksammas mer. Västkustenheten i Korsholms kommun föreslår en ny ledningskorridor som skulle kringgå myrskyddsområdena i

Naturaområdet i Lappfjärds ådal. På grund av naturvärden och erosion är området inte lämpligt som kraftledningsområde. Kommunen påminner om att man ska bedriva verksamhet i Pyhävuori med stor försiktighet och se till att grundvattnets kvalitet och flöde inte äventyras, eftersom parallella kraftledningar planeras för grundvattenområdena och nära källorna i området.

Projektet splittrar skyddsreservationsområdet Kytömäenneva i landskapsplanen från MY-området i generalplanen som avgränsas med det från dess norra kant. NTM-centralen i Egentliga Finland föreslår att rutten flyttas lite så att den går norr om MY-området. Kraftledningen går genom några naturobjekt som har inventerats som värdefulla områden i projektet (Suomijoki flodstrand, Luomanperä bäck och skogar), vars naturutredningar inte har varit tillgängliga för NTM-centralen. NTM-centralen föreslår att kringgåendet av objekten skulle granskas. I Korpikylä söder om Kantti ska bevarandet av flygekorrens förbindelser beaktas, eftersom den största delen av åstränderna vid Suomijoki är enligt Naturresursinstitutets prognos med 50 procents sannolikhet ett lämpligt habitat för flygekorren och observationer av flygekorror har gjorts på båda sidorna av linjen. I närheten av torvproduktionsområdet Murhikorpi går rutten över ett källobjekt i enlighet med skogslagen som är i NTM-centralens register. Vid Näätäkangas finns också en värdefull källmiljö, men linjen kringgår objektet ändamålsenligt.

I den norra delen av staden godkänner Parkano stad inte det nordliga ruttalternativet. Parkano stad kräver dessutom att det sydliga ruttalternativet i den norra delen stakas ut på nytt enligt kartbilagan så att kraftledningen inte går mitt i bebyggelsen i Käenkoski. Det föreslagna sydliga ruttalternativet kommer att hindra markanvändning och näringsutveckling i framtiden. Den nya linjedragningen skulle gå norr om sjön Majajärvi österut till Mustakeidas och den norra spetsen av Karjanmaa grundvattenområde. Rutten skulle fortsätta över sjön Savajärvi till norra sidan av Parkano järnvägsstation där den skulle förenas med den nuvarande kraftledningen på 110 kilovolt. Birkalands förbund anser att det i den eventuella planeringen av detta alternativ ska särskilt beaktas hur konsekvenserna från skogsgatan kan hållas så ringa som möjligt i naturskydds- och Naturaområdet samt ströv- och friluftsområdena vid Kaidatvedet. Detta, liksom det mer sydliga ruttalternativet, är också beläget på utvecklingszonen för tätorternas livskraft. Genom att anvisa detta område syftar man i Parkano till att koppla verksamheten i stationsområdet och centrum ihop samt bra tillgänglighet. När det gäller markanvändning, förbereder man sig att dra nytta av möjligheterna till spårtrafikens transport- och terminalfunktioner, vilket behöver beaktas i konsekvensbedömningen.

I yttrandet från Hämeenkyrö kommun framförs att bebyggelsen i Oksilankulma bör gås runt och kraftledningen placeras till en alternativ rutt längre bort från bebyggelsen, eftersom det bebyggda området är ett område i behov av planering. Nokia stad konstaterar att det "sydliga

planeringsområdet” i Nokia inte är möjligt, eftersom det avsevärt hindrar och begränsar utvecklingen av markanvändningen i enlighet med den gällande delgeneralplanen för Harjuniitty eftersom det överlappar kvarteren i detaljplaneutkastet för Harjuniitty. När byggnation utförs parallellt med den befintliga kraftledningen, kommer kraftledningsområdet att breddas med cirka 34–38 meter. På grund av att linjen delvis är belägen i den snabbt växande och tidigare konstaterade tätorten Harjuniitty i Nokia stad, föreslår Nokia stad att möjligheten till en ny kraftledning för det befintliga kraftledningsområdet på 110 kV ska utredas. Detta kan eventuellt genomföras med jordkablar, åtminstone för kraftledningen på 110 kV, vilket skulle frigöra det befintliga luftledningsområdet för den nya kraftledningen på 400 kV. Ett annat alternativ för att bevara det befintliga eller nästan befintliga kraftledningsområdet kan vara att placera ledningarna på 400 kV och 110 kV i en gemensam pelarstruktur.

Konsekvenser för markanvändningen och planerna

I yttrandet från Södra Österbottens förbund konstaterar man att man i fortsatt planering genom konsekvensbedömningar ska utreda konsekvenserna för landskapsområden som är viktiga för kulturmiljön eller värnandet om landskapet i den gällande landskapsplanen samt Naturaområden och grundvattenområden. Landskapsplanen för Södra Österbotten håller på att uppdateras och planutkastet ska läggas fram för påseende i början av 2023. I utredningen av Södra Österbottens grönstruktur och ekosystemtjänster har man identifierat landskapets omfattande och sammanhängande skogs-, myr- och åkerområden. Kraftledningsprojektet kommer att placeras i den västra delen av det omfattande och sammanhängande skogs- och myrområdet Lauhavuori–Hukankeidas som identifierats i utredningen. I utredningen har man också identifierat ekologiska förbindelser i vilka särskilt de syd–nordliga förbindelserna och den ekologiska förbindelsen från Lauhanvuori nationalpark till Haapakeidas med höga naturvärden betonas i projektområdet. I konsekvensbedömningen av projektet bör resultaten från grönstrukturutredningen utnyttjas. Lägesdatamaterialet i anslutning till utredningen finns tillgängligt hos landskapsförbundet. Tabell 6–4 i MKB-programmet bör uppdateras med uppgiften om att en vägkarta över klimatet och cirkulär ekonomi, som färdigställdes 2021, har utarbetats för Södra Österbotten.

Österbottens förbund uppmärksammar i sitt yttrande att kraftledningsrutten bland annat går igenom det nationellt viktiga fågelbestandsområdet (FINIBA-området), Naturaområdet i Lappfjärds ådal, ett viktigt grundvattenområde och en regionalt värdefull kulturmiljö. Dessutom är de i utvärderingsprogrammet föreslagna avvikelseerna från den befintliga linjeringningen för kraftledningen välmotiverade, men deras inverkan på kulturmiljöhelheten bör bedömas noggrant. I planeringen av området ska landskaps-, kulturmiljö- och naturvärden beaktas och

verksamhetsförutsättningarna för primärproduktionen ska tryggas. I åkerområden bör man sträva efter att använda en stolptyp som minskar skadorna för jordbruket.

Österbottens förbund anmärker att det i synnerhet i landskapet Österbotten är fråga om ett exceptionellt omfattande kraftledningsprojekt. I kraftledningsområdet kommer markanvändningen att förändras och trädbeståndet avlägsnas från ett brett område. För att minska de skadliga konsekvenserna bör man i miljökonsekvensbedömningen särskilt uppmärksamma bedömningen av de sammanlagda konsekvenserna av vindkraftsbyggande och elöverföring. Det är önskvärt att illustrera de bedömda miljökonsekvenserna och utreda möjligheterna att lindra skadorna i närheten av landskapsmässigt känsliga områden, bostadshus och byar.

Satakuntaförbundet anser att det är bra att man har tillkännagett att utgångspunkten för projektet är att utnyttja rutterna och ledningsområdena för de befintliga kraftledningarna.

I yttrandet lyfter man fram att beskrivningen av kraftledningarna i respektive planeringsområde bör kompletteras så att beskrivningarna verbalt visar totalbredden av kraftledningsöppningen och att totalbredden av kraftledningsöppningen också visas på generalkartan. Det fanns också möjlighet att missförstå kartornas presentationssätt. Satakuntaförbundet lyfter också fram flera brister på anteckningar i landskapsplanerna och föreslår tillägg till redogörelsen. Dessutom uppmärksammar Satakuntaförbundet att man i MKB-programmet inte nämner projektets placering i UNESCO Global Geopark i Lauhanvuori–Hämeen kangas. Konsekvensbedömningen bör kompletteras med avseende på naturturismen och samtidigt bör man särskilt uppmärksamma utvärderingen av de sammanlagda konsekvenserna.

Birkalands förbund uppmärksammar att förbättrings- och breddningsplanerna för stambanan bör beaktas i projektet. I landskapsplanen är det sydliga planeringsområdet i Parkano delvis beläget i ett område som anvisats försvarsmakten. Planeringsområdet i sin helhet är beläget i ett skyddsområde på grund av försvarsmaktens verksamhet. Birkalands förbund anser att det är viktigt att även försvarsmakten hörs under planerings- och konsekvensbedömningsarbetet. Dessutom bör man beakta samordningen av försörjning av stenmaterial och vindkraftsprojekt. Birkalands förbund påminner också om det värdefulla klippområdet i Väinävuori och om konsekvenserna av samordningen av mellanlagring av trä och rekreationsområdet i Alinenjärvi. Enligt Birkalands förbunds uppfattning är det viktigt att särskild uppmärksamhet fästs vid behovet av samordning i planeringen, särskilt i närheten av värdefulla objekt i tätorter, naturen och i kulturmiljön. I sitt yttrande begär Birkalands förbund också att anteckningarna i landskapsplanen bör kompletteras.

Konsekvenser för landskapet och kulturarvet

Naturskyddsenheten vid NTM-centralen i Södra Österbotten vill betona att man i bedömningen av kraftledningens konsekvenser för landskapet också bör bedöma konsekvenserna för naturlandskapet. Förändringar i naturlandskapet kan starkt återspeglas i människors upplevelser av naturen, särskilt i områden som är viktiga för rekreatjonsbruk. Granskningen bör utvidgas till att omfatta enhetliga skogiga naturområden, områden och objekt som är känsliga med tanke på naturlandskapet samt de landskapshelheter som de bildar. Kraftledningarna bör i första hand placeras i de befintliga ledningskorridorerna, och man bör också beakta de enhetliga landskapshelheter, terrängformer, viktiga riktningar med fri sikt och värdefulla objekt som är viktiga för naturlandskapet. På kraftledningsrutten eller i närheten av den finns till exempel stora myrområden som ofta också förknippas med områden och rutter som är viktiga för rekreatjonsbruk. Kraftledningens konsekvenser för myrnaturens särdrag kan realiseras som förändringar i landskapsvärdena i värdefulla objekt. Vid planeringen av kraftledningen ska åtgärder för att lindra konsekvenserna för landskapet beaktas.

Södra Österbottens förbund konstaterar att man i bakgrundsarbetet för landskapsplanen har utarbetat två utredningar, där man identifierat följande regionalt värdefulla landskapsområden i kraftledningsprojektets influensområde: Kodesjärvi landskapsområde, kulturlandskapen i Storå–Lappfjärds ådal, Lauhanvuori och kulturlandskapet i Heikkilänjoki ådal. I MKB-programmet har man föreslagit områden som är viktiga för värnandet om den kulturmiljö eller det landskap som anvisats i den gällande landsplanen för Södra Österbotten. Dessa områden kommer att uppdateras för att motsvara inventeringarna ovan i den landskapsplan som håller på att utarbetas. Projektets konsekvenser för även de föreslagna nya inventerade, regionalt värdefulla landskapsområden bör beaktas i den fortsatta planeringen. I MKB-redogörelsen ska det dessutom framföras att projektet är beläget i Lauhanvuori–Hämeen kangas Geopark som ingår i det globala UNESCO Geopark-nätverket. Forststyrelsen påminner om att båda de nya linjedragningarna för kraftledningarna har konsekvenser för landskapet som kan ha en skadlig inverkan på till exempel Geopark-projektet i Lauhanvuori–Hämeen kangas eller rekreatjonsvärdet av Alkkianvuori.

Enligt NTM-centralen i Egentliga Finland är det viktigt att bedöma konsekvenserna för landskapet, särskilt när det gäller nya ledningskorridorer och särskilt om de är belägna i ett regionalt värdefullt område eller i dess omedelbara närhet. Enligt programmet kommer nationellt betydande landskapsområden inte att placeras i projektområdet i Satakunta. Vad gäller också värdefulla objekt i den bebyggda kulturmiljön, är det av betydelse om kraftledningen är ett nytt element i kulturmiljön. Det är också viktigt att bedöma lämpligheten för general- och detaljplanerna. Detta bedömningsbehov har identifierats och läget med planen har ändamålsenligt presenterats i

bedömningsprogrammet. Satakuntaförbundet förutsätter mångsidigt illustrationsmaterial särskilt om värdefulla objekt som är belägna i närheten av kraftledningsöppningen (t.ex. landskap och kulturmiljö samt värdefulla objekt i naturmiljön). Samtidigt bör man uppmärksamma landskapskonsekvenserna för områden som är viktiga för både naturturism och rekreation. Satakunta museum konstaterar att kulturmiljöerna, de värdefulla enskilda objekten och de värdefulla landskapsområdena i projektets influensområde har beaktats på ett övergripande sätt i redogörelsen. Seinäjoki museum påminner om att när det gäller landskapsområdena samt områdena och objekten i den bebyggda kulturmiljön i projektområdet, bör man beakta de aktuella utredningarna om kulturmiljön som utarbetats för förnyelsen av landskapsplanen för Södra Österbotten. I takt med att projektet framskrider bör man också beakta de lokalt värdefulla objekten i den bebyggda kulturmiljön.

Birkalands landskapsmuseum betonar att konsekvenserna för landskapet bör undersökas genom landskapsanalyser och eventuella illustrationer, särskilt för det regionalt värdefulla kulturlandskapsområdet Pyhäjärvi–Nokianvirta–Kulovesi och kulturlandskapsområdet Linnankylä samt för den historiska väglinjen Hämeenkanhaantie som är en bebyggd kulturmiljö av nationell betydelse. Birkalands förbund observerar att kraftledningskorridoren skulle placeras i anslutning till den befintliga kraftledningsöppningen i kulturlandskapet Linnankylä. I detta avseende behöver man observera att bevarandet av natur- och kulturmiljöns värden bör säkerställas och främjas i den mer detaljerade planeringen av området.

Konsekvenser för det arkeologiska kulturarvet

Museerna har konstaterat i sina yttranden att de arkeologiska inventeringarna har slutförts, men om betydande ändringar görs i den planerade rutten för kraftledningen eller om nya ruttalternativ granskas, bör behovet av en ytterligare arkeologisk inventering omprövas. Museerna i Seinäjoki anmärker att man i bedömningen av konsekvenser för fornminnen också bör beakta de indirekta konsekvenserna av högspänningsledningen för sådana fornminnen som är värdefulla som kulturhistoriska sevärdheter. Satakunta museum anmärker att det endast utifrån resultaten av utredningarna är möjligt att bedöma konsekvenserna av alternativrutten som granskas för fasta fornminnen. Satakunta museum anmärker att Kyrö skans i Karvia inte bara är ett regionalt värdefullt byggnadsarvsobjekt, utan också ett fast fornminne som är fredat i enlighet med lagen om fornminnen (objekt-id i fornminnesregistret 1000013382). Birkalands landskapsmuseum konstaterar att byggandet av kraftledningen enligt MKB-programmet (s. 5–6, 186) kan orsaka fysiska förändringar i det arkeologiska kulturarvet. I regel är det dock möjligt att beakta arkeologiska objekt i placeringsplaneringen av stolparna så att de inte påverkas av åtgärder som är förbjudna enligt lagen om

fornminnen. I MKB-redogörelsen bör man lyfta fram åtgärderna som krävs för att bevara varje objekt.

Utöver konsekvenserna under byggnationen bör man i MKB-projektet också bedöma konsekvenserna för det arkeologiska kulturarvet till följd av reparations- och underhållsarbete med linjen och terrängkorridoren under driften av kraftledningen samt redogöra för de åtgärder med vilka man undviker skador på objekten som till exempel orsakas av att arbetsmaskiner rör sig i terrängen.

Dessutom påminner Birkalands landskapsmuseum om att man i byggnation eller övrig markanvändning enligt Museiverkets anvisningar bör beakta landskapsvärdena i områden omkring fornminnen och undvika betydande ändring av landskapet.

Konsekvenser för befolkningen och människornas hälsa, levnadsförhållanden och trivsel

Västkustens miljöenhet i Korsholms kommun anser att det är viktigt att kraftledningens läge planeras så noggrant att konsekvenserna för invånarna, landskapet, rekreationen, miljön och naturen kan minimeras. I yttrandena från kommunerna Karvia, Kankaanpää och Hämeenkyrö konstaterar man att linjedragningarna ska byggas så långt bort från den stadigvarande befolkningen och fritidsbebyggelsen som möjligt. Kankaanpää stad anser att det är viktigt att man i stället för att placera kraftledningarna parallellt utreder möjligheten att lägga ledningarna genom att förhöja höjden på stolparna i befolkade områden i Honkaluoma, Katkonkylä och Pukara. Karvias kommunstyrelse anser att det också är viktigt att det finns tillräckligt avstånd från jordbruksområdena. Samkommunen för basservice i Suupohja konstaterar att en stolpmodell som så lite som möjligt hindrar jordbruket bör användas i synnerhet i åkerområdena, till exempel en staglös stående stolpe. Överföringsledningarna bör också placeras överlappande snarare än parallellt så att ledningskorridoren inte breddas förgäves. Det rekommenderas att området nedanför kraftledningslinjen utnyttjas som kulturbiotopområde. För Ikalis verkar konsekvenserna av byggnationen av kraftledningen förbli ganska små. För enskilda markägare kan minskningen av skogsarealen dock vara avsevärd. I Ikalis stads yttrande konstaterar man att Kakkurinlampi har en stranddetaljplan, men stranddelen är ett M-område utan byggnadsrätt. I östra delen av sjön Särkijärvi finns en oanvänd byggplats för en fritidsbostad, RA. De oanvända byggplatserna i stranddetaljplanerna och detaljplanerna bör beaktas i bedömningen. Avståndet från RA-platsen i Särkijärvi är över 100 m i ett skogsområde, vilket innebär att det inte är fråga om en betydande påverkan. I den omedelbara närheten av kraftledningen finns ett par stadigvarande bostäder eller fritidsbostäder, vars användning, byggmöjligheter och levnadsförhållanden å andra sidan kan påverkas avsevärt av stärkandet av kraftledningen.

I yttrandena från social- och hälsovårdstjänsterna i Sastamala och Pirteva enhet för miljöhälsotillsyn förutsätts att invånarna i närheten av projektet inte får utsättas för hälsorisker eller oskäligen besvär och att det inte får finnas någon risk för förorening av grundvattnet. Social- och hälsovårdstjänsterna i Sastamala konstaterar att kraftledningen i det sydliga ruttalternativet Karvia–Parkano placeras på en sträcka på 935 m i ett klassificerat grundvattenområde (Karjanmaa A). De eventuella konsekvenserna av byggnation, trafik och olyckor på grundvatten bör beaktas när man bedriver verksamhet i ett klassificerat grundvattenområde. Dessutom bör man i projektplaneringen se till att möjligheterna att använda rekreationsområdena inte försämras.

Södra Österbottens förbund har i sitt allmänna ställningstagande 1.12.2022 ansett att ett rättvist genomförande av ökad elöverföring till följd av vindkraft förutsätter nya lagstiftningsåtgärder. Förbundet har föreslagit att ministerierna i fråga ska omedelbart vidta åtgärder för att skydda ekonomiskogarna och skogsekosystem mot förstörelse och trygga markägarnas intressen så att byggandet av nya högspänningsledningar i nya terrängkorridorer är en sista utväg. Byggandet av högspänningsledningar i åkerområden genomförs enbart med så kallade åkersstolptyper och arbetet för att omdefiniera kriterierna för ersättning till markägarna ska påbörjas. Flera kommuner uppgav också i sina yttranden att ersättningarna till jord- och skogsbruket bör betalas till fullt belopp.

Strålsäkerhetscentralen konstaterar att det finns 34 bostadshus och 22 fritidshus mindre än 100 meter från mittlinjen på de rutter som granskas. Kraven i social- och hälsovårdsministeriets förordning (1045/2018) och elsäkerhetslagen (1135/2016) skyddar mot de direkta skadeverkningarna av kraftledningarnas el- och magnetfält. På grund av osäkerhet på de långsiktiga konsekvenserna av kraftledningarnas magnetfält rekommenderar Strålsäkerhetscentralen att nya kraftledningar byggs så att deras magnetiska flödestäthet inte långvarigt överstiger 0,4 µT i bostadshus som är belägna nära kraftledningarna. Det finns inget obligatoriskt hinder för byggandet av kraftledningar i enlighet med de alternativa rutter som granskas i bedömningsprogrammet.

Konsekvenser för naturvärdena

De naturrelaterade frågorna vid enheten Miljö och naturresurser vid NTM-centralen i Egentliga Finland och NTM-centralen i Södra Österbotten har beaktats i form av expertkommentarer i avsnittet Konsekvenser för naturmiljön i utlåtandet om programmet. De sammanfattas därför inte i utlåtandena.

Konsekvenser för viltet, jakten och andra djur

Finlands viltcentral anser att den fragmentering av skogsområdena som alternativen för den nya terrängkorridoren orsakar kommer att ha negativa

konsekvenser för många viltarter. Viltcentralen föreslår att särskild uppmärksamhet ska fästas vid konsekvensbedömningen av de eventuella nya terrängkorridorerna med tanke på fragmenteringen av ekologiska förbindelser och habitat. Naturresursinstitutet anser att störningar för viltet främst orsakas under byggfasen, vilket kan lindras genom att man förlägger byggarbetena utanför parnings- och häckningstiderna, bland annat i närheten av potentiella parningsområden.

Naturresursinstitutet konstaterar att alla fyra av våra stora rovdjur kan förekomma i projektområdet och att kraftledningsprojektet genomförs i tre olika vargområden. I flera utlåtanden framförs det också återinförandet av skogsrenar. Enligt Viltcentralen har projektet Metsäpeura LIFE (Skogsren LIFE) resulterat i att det har uppstått ett skogsrenbestånd bland annat i Lauhanvuori nationalpark som ligger precis intill den planerade kraftledningen. Forststyrelsen konstaterar att Häädetkeidas område i framtiden kan vara ett viktigt habitat under skogsrenens kalvnings- och kalvskötselstider. Kraftledningen kan orsaka konsekvenser för skogsrenens förbindelser, eftersom renar i släktet Rangifer har konstaterats undvika kraftledningar. Kraftledningarna kan också medföra en barriäreffekt för renar. I flera utlåtanden påpekas att av de arter som finns upptagna i art- och habitatdirektivet bygger den europeiska bävern också bo i praktiken i hela projektområdet. Artens förekomst i projektområdet bör nämnas och vid behov beaktas i konsekvensbedömningen. Enligt Nokia stad ska det i MKB-förfarandet fästas särskild uppmärksamhet vid att bevara flygekorrens förbindelser och undvika att försvaga det habitat som är lämpligt för flygekorren. Fiskerimyndigheten vid NTM-centralen i Egentliga Finland anser att MKB-programmet ska innehålla en bedömning av konsekvenserna av byggandet av kraftledningar för habitat vid bäckar och åar samt för fiskar.

När det gäller fåglar lyfter programmet fram risken för fågelkollisioner under driften av kraftledningen som en miljökonsekvens som ska bedömas. Viltcentralen föreslår att man i samband med MKB-utredningen ska utreda de mest riskfyllda platserna för fågelkollisioner med ledningsnätet och upprätta planer för förebyggande åtgärder för att undvika skador. Forststyrelsen anser att det är viktigt att den nya kraftledningens konsekvenser för flyttande och vilande fåglar bedöms noga. Satakuntaliitto konstaterar att särskild uppmärksamhet ska fästas vid eventuella kollisionsrisker för fåglar, i synnerhet för kungsörnen, och vid det hur det anhängiga projektet försvagar kungsörnens revir och dess möjligheter till spridning till nya områden, om det förverkligas. Dessutom ska särskild uppmärksamhet fästas vid bedömningen av de sammanlagda konsekvenserna med befintliga och pågående vindkraftsprojekt (inkl. elöverföring). Konsekvensbedömningen ska kompletteras gällande detta.

Konsekvenser för skyddsområdena

Forststyrelsen anser positivt att de nya kraftledningarna huvudsakligen placeras parallellt med befintliga kraftledningar. Den parallella linjedragningen kräver dock ett bredare ledningsområde, vilket kan ha ogynnsamma effekter för naturskyddsområdenas skogsareal, förbindelser, naturtyper och arter. På avsnittet mellan Kristinestad och Storå anser Forststyrelsen det vara positivt att kraftledningens sträckning i Naturaområdet Lappfjärds ådal och skyddsområdet Lapväärtinjoen metsät 1 är kortare i alternativet med en ny terrängkorridor. Forststyrelsen påpekar att det område som är reserverat för statligt skydd påverkas av ledningsområdet på avsnittet Kristinestad–Storå. I Änikoskrossen som tillhör Naturaområdet Lappfjärds ådal finns ett område som reserverats för skydd av Forststyrelsen och privata skyddsområden som omger det. En betydande del av området kommer att påverkas av ledningen och det är möjligt att bygg- och underhållsarbetena påverkar mosshelheten och dess funktionalitet negativt. I samma objekt finns också återställda delar nära ledningsrutten som måste beaktas i linjedragningen.

För sträckan Storå–Kankaanpää konstaterar Forststyrelsen att linjedragningen av kraftledningen går i Lauhanvuori nationalpark parallellt med den befintliga kraftledningen. Ur Forststyrelsens synvinkel skulle det vara bättre om den nya ledningen placeras söder om ledningsöppningen. I utredningarna ska särskild uppmärksamhet fästas vid den hotade rovfågeln revir i området och eventuella sammanlagda konsekvenser för reviret med andra byggprojekt bedömas.

I Parkano placeras kraftledningen i det södra alternativet för avsnittet Karvia–Parkano norr om FINIBA-området. Bygg- och miljönämnden i Parkano stad framför att skyldigheten att göra Naturabedömningar i Häädetkeidas har förklarats bristfälligt, och kollisionsriskerna i samband med vår- och höstflyttningen av svanar måste beaktas vid den fortsatta planeringen.

Forststyrelsen konstaterar att kraftledningen placeras i Karvia norr eller söder om Naturaområdet Suomijärvi, beroende på vilket ruttalternativ som väljs. Skyddsgrunden för området är de värdefulla vadar- och andfåglarna samt rovfåglarna. Det södra ruttalternativet skulle gå i närheten av flera sjöar som är av betydelse för fågellivet. Det skulle också gränsa till Saukosuo som har definierats som ett regionalt viktigt fågelområde. I det norra alternativet skulle ledningen gå relativt nära sjön Suomijärvi, vilket ökar risken för kollisioner av vilande fåglar (främst svanar och gäss). Forststyrelsen anser att det krävs noggranna fågelutredningar i de ovannämnda områdena för att bedöma eventuella negativa konsekvenser.

Birkalands förbund konstaterar att ett rutförslag baserat på lokalkännedom ska beaktas vid den fortsatta planeringen och konsekvensbedömningen av projektet, vilket kan kräva att en Naturabedömning i enlighet med naturvårdslagen också görs för Naturaområdet Kaidatvedet. Birkalands förbund påpekar dessutom att man i MKB-utredningen också skulle kunna

använda rapporten Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyyppit (Utrötningshotade arter och naturtyper i Birkaland) som informationskälla.

Konsekvenser för grundvatten

Österbottens förbund observerar att man i enlighet med planeringsrekommendationen 2040 i landskapsplanen bör uppmärksamma skyddet av grundvatten i området. I sitt yttrande beskriver NTM-centralen i Södra Österbotten grundvattenområdena i Södra Österbotten och Österbotten. Den planerade kraftledningsrutten placeras i två grundvattenområden på sträckan Kristinestad–Storå och i ett grundvattenområde på sträckan Storå–Kankaanpää. För Österbotten går kraftledningen genom Bötombergens grundvattenområde i Kristinestad. I Bötombergen finns flera källor och översilningsområden söder om ledningskorridoren och där finns också Lappfjärd Vattenandelslags vattentäkt. I projektet ska det utredas var källorna är belägna och vilka konsekvenser den breddade ledningskorridoren har så att grundvattnets kvalitet och mängd inte får negativa konsekvenser. Jätinmäki (1015115) klassificeras i kategori 2E. Grundvattenområdet i Jätinmäki är av väsentlig betydelse för funktionen hos ytvattensystemet Storå–Lappfjärdens å som är beroende av grundvatten. I Storå går kraftledningen genom grundvattenområdet i Sarvikangas parallellt med den befintliga ledningskorridoren.

NTM-centralen i Södra Österbotten konstaterar att grundvattennivåerna och flödesriktningarna vid de planerade stolpplatserna ska utredas och grundningsmetoden väljas från fall till fall. Förekomsten av sura sulfatmarker ska utredas för att kunna ta hänsyn till de därmed sammanhängande olägenheterna i planeringen av och byggandet i projektet. Under byggandet av kraftledningen, underhållsåtgärderna under drift och urdrifttagning av konstruktioner ska man se till att bränslen, kemikalier eller skadliga ämnen från avfall inte hamnar i marken eller grundvattnet. Dessutom bör mängden och kvaliteten på brunnsvatten i närliggande brunnar och eventuella grundvattenledningar utredas innan arbetet påbörjas, så att utgångsläget är klart innan byggandet påbörjas. Också Västkustens miljöenhet betonar att man ska bedriva verksamhet i Pyhävuori med stor försiktighet och se till att grundvattnets kvalitet och flöde inte äventyras, eftersom parallella kraftledningar planeras för grundvattenområdena och nära källorna i området.

Birkalands förbund konstaterar att man har identifierat ett grundvattenområde som är viktigt för vattenförsörjningen i Ylöjärvenharju som ett område vars ytvatten- och markekosystem är direkt beroende av grundvattnet och där grundvattnets kemiska tillstånd klassificeras som dåligt. Birkalands förbund anser att det är särskilt viktigt att åtgärder i detta grundvattenområde som utsetts som kemiskt riskområde inte leder till en ytterligare försämring av grundvattnets kvalitet, kvantitet eller de ekosystem och arter som är beroende av grundvattnet. Förutom vattenförsörjningen och

biodiversiteten finns i åsområdet också värdeshelheter, funktioner och utvecklingsbehov i anslutning till bland annat kulturhistoria, rekreation och turism, som vid behov bör beaktas i planeringen av en ny kraftledningsöppning och placering av stolpar i området.

Konsekvenser för naturresurserna

I yttrandet från Satakuntaförbundet observerar man att utvärderingsprogrammet bör kompletteras vad gäller naturresurserna så att det i miljökonsekvensbeskrivningen anges och bedöms hur mycket stenmaterial som kommer att användas för stolparna som ska uppföras samt uppskattas från vilka områden stenmaterialet skaffas. För mängden stenmaterial ska desutom de sammanlagda konsekvenserna med andra projekt bedömas. Behovet av jordareal ska trots osäkerheterna beskrivas förutom för ledningsrutterna också för understationerna och de sammanlagda konsekvenserna inklusive miljökonsekvenser ska bedömas som en del av processen för bedömning av miljökonsekvenserna.

Konsekvenser för trafiken

NTM-centralen i Södra Österbotten konstaterar att projektets konsekvenser för trafiken bör omfatta de trafikvolymerna som orsakas av de olika faserna under kraftledningsprojektets livscykel och deras konsekvenser för trafikens säkerhet och funktionalitet. Trafikledsverket lyfter fram att man i planeringen bör beakta att kraftledningsstolparna inte hindrar eller försvårar användningen av landsvägarna. När de planerade kraftledningarna passerar eller korsar landsvägar, bör man också beakta Trafikverkets (numera Trafikledsverkets) anvisning och där angivna principer för placering av ledningar i närheten av landsvägar. Minimiavståndet mellan luftledningar och vägytan ska följa Trafikledsverkets föreskrifter och också rutterna för specialtransporter ska beaktas. Om det längs linjedragningarna för kraftledningarna finns kända vägarbeten där vägen till exempel flyttas eller breddas, ska detta beaktas vid valet av placeringen av ledningar och konstruktioner. Behovet av eventuella broar och vägtrummor och deras konsekvenser för placeringen av ledningarna och konstruktionerna ska också utredas i samband med vägombyggnader och -förbättringar. Konstruktionerna för den valda kraftledningen ska placeras utanför landsvägarnas skyddsområden. Byggnation av kraftledning i ett järnvägsområde kräver ett inlösningstillstånd och ett avtal om att arbeta i järnvägsområdet.

Försvarsmaktens verksamhet

Försvarsmakten konstaterar att man i projektets program för miljökonsekvensbedömning inte har behandlat projektets konsekvenser för försvarsmaktens verksamhet. Kraftledningsprojektet är beläget i närheten av försvarsmaktens områden på sträckan H–I i Kankaanpää–Karvia och på det nordliga alternativets sträckor K–L, L–M och M–N i Karvia–Parkano. Desutom är det sydliga planeringsområdet N i Parkano beläget i den

omedelbara närheten av försvarsmaktens områden och delvis också i det område som permanent används av försvarsmakten. Konsekvenserna för försvarsmaktens verksamhet bör bedömas till exempel ur perspektivet för breddandet av kraftledningsområdet, användningen av N-områden i planeringsområdet och projektets konsekvenser för trafiken.

Sammanfattning av åsikterna

I åsikterna motiverade man främst valet av de föreslagna alternativa ledningsrutterna eller föreslog helt nya linjedragningsalternativ. I vissa åsikter föreslog man sammanslagning av linjedragningarna med kraftledningarna för de planerade vindkraftsparkerna. Man framförde de flesta åsikterna om ruttalternativen i Parkanoregionen. I omgivningen av sjön Poikkeusjärvi ansågs det att det östliga alternativet är dåligt eftersom den avdelar byn Jaakkolankylä och försvagar byns attraktionskraft när det gäller landskapet. Å andra sidan skulle det västliga alternativet hindra idkandet av skogsbruk och andra näringsgrenar. När det gäller de nordliga och sydliga alternativen mellan Karvia och Parkano, hade flera byar åsikter om hela sträckan, både för och emot. Många åsikter stödde det redigerade sydliga alternativet som föreslagits av Parkano kommunstyrelse. Mycket respons kom särskilt från Suomijärvi och byn Kantti i Karvia samt från Pinsiö och Alinenjärvi i Nokia. Ett antal åsikter kom från bland annat Dagsmark och Lappfjärd i Kristinestad, Storå och Kankaanpää samt enskilda åsikter från Honkajoki och Oksilamminkulma i Tavastkyro.

I de flesta åsikterna var man oroad för att ledningsområdet är placerat för nära bosättningarna, vilket inte bara skulle orsaka en landskapspåverkan utan också skada hälsan och minska fastigheternas värde. Hälsoriskens misstänktes bero på elektromagnetisk strålning, coronaljud och trivselskada. Näringsidkarna var oroad för arbetstagarnas säkerhet och hälsa. Man befارade att jordbearbetning under byggnationen skulle påverka grundvattnet och därigenom kvaliteten på dricksvattnet. Placeringen av understationen och kraftledningarna i Kristinestad kritiserades också på grund av skadorna som orsakas stadens utveckling och natur.

Ledningskorridorernas splittrande påverkan på ekonomiskogar ansågs vara skadlig ur perspektivet för skogsbruk och skogens värde. Denna påverkan ansågs också som en faktor som hindrar användningen av skogen för rekreation och jakt. I flera åsikter föreslogs det alternativa rutter som skulle gå igenom statlig mark och därmed inte hindra privatpersoners näringsverksamhet. Inlösenförfarandet ansågs vara en otillräcklig ersättning i skogsbruksområdena. Skogsavverkning ansågs vara en dålig sak med tanke på förlust av kolsänkor, och man ansåg delvis att det är motstridigt att byggnation av vindkraftverk kräver massiv skogsavverkning för kraftledningar. Skötseln av åkermark ansågs också vara besvärlig i området nära kraftledningen, eftersom detta skulle minska åkerarealen och

därigenom skörden, försvåra bevattningen och hindra arbete med arbetsmaskiner. I en plantskola skulle skjutning av skyddande snö också försvåras på grund av ledningarna. Kraftledningen skulle gå över byggnaderna i ett par boskapsgårdar, vilket skulle hindra näringsverksamhet och framtida utveckling.

Flera åsikter om naturvärden framfördes från Suomijärvi i Karvia och Pinsiö i Nokia, men också enskilda lokala observationer om hela sträckan avseende artobservationer och lokala naturvärden. I Suomijärvi tog man upp observationer om den eurasiatiska bävern och flygekorren. Dessutom har området en mångsidig natur med sina myrtyper, en gammal grandunge och ett rastområde för vattenfåglar. I åsikten från föreningarna i Finlands naturskyddsförbund och i några enskilda åsikter lyfte man fram naturvärdena i Pinsiö och Alinenjärvi i Nokia. I programmet beaktade man bristfälligt flodpärlmusslan och bäcköringen i Pinsiön–Matalusjoki och Lappfjärds å. I yttrandet från Finlands naturskyddsförbund tog man också ställning till tillräckligt beaktande av andra Natura- och naturskyddsområden, till exempel sjöarna Kaakkurijärvet i Nokia. I åsikten uppmärksammas dessutom inverkan av bearbetningen av arsenikhaltig mark på grundvattnet.

Placering av kraftledningsstolpar i grundvattenområden bör undvikas, men om stolparna på grund av extrema behov skulle behöva placeras i ett grundvattenområde, bör grundvattennivåerna och förekomsten av eventuellt trycksatt grundvatten vid stolparna utredas i samband med borring under bottenundersökningar. Vid behov bör också ett vattentillstånd ansökas för arbetet. Om stolpar placeras där grundvattnet kan påverkas, ska en utredning utarbetas för varje sådant område i samband med redogörelsen. Slutligen föreslår man i åsikten att bevarandet av de identifierade värdefulla naturobjekten bör säkerställas genom separata anvisningar. I terrängen ska markeras sådana natur- och kulturvärden samt andra beaktansvärda terrängpunkter, som enligt resultaten från miljökonsekvensbedömningen bör kringgåas under byggandet av ledningskorridoren. Ett yttrande handlade om avfall i grundvattenområdet som bör beaktas i samband med eventuell schaktning och om vilket en mark- och grundvattenundersökning bör genomföras.

Föreningen Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys anser att fågelbeståndsutredningarna är otillräckliga och anmärker att utredningarna också bör vara aktuella om flera år under byggnationen. Den negativa inverkan av projektet bör lindras genom att bygga konstgjorda bon och markera linjer för att minska kollisionrisken. Föreningen Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys stöder det nordliga ruttalternativet mellan Karvia och Parkano i stället för det sydliga. Enligt föreningens åsikt bör man också ta reda på rutten och utvärdera ett tredje ruttalternativ mellan den nordliga och sydliga rutten. Enligt föreningens åsikt är den västliga sträckan nära sjöarna Kaakkurijärvet i Nokia, som kringgår dem på tillräckligt avstånd, värd

en utredning och utvärdering. Dessutom bör fågelbestandsutredningarna specificeras åtminstone för Häädetkeidas och Saukonsuo.

Sydbottens Natur och Miljö r.f. anser att en Naturabedömning i enlighet med naturvårdslagen ska göras för Natura 2000-området Pyhävuori, inte bara en behovsprövning av Naturabedömning. Förutom att se till att flera naturobjekt och arter bevaras och att konsekvenserna för dem utredas, betonar föreningen också tillräckligheten av källmaterial och att man tar hand om visualiseringar samt att mättade eller kreosotimpregnerade stolpar inte bör användas särskilt i grundvattenområden.

KONTAKTMYNDIGHETENS UTLÅTANDE OM BEDÖMNINGSPROGRAMMET

Allmänna observationer om programmet för miljökonsekvensbedömning

Programmet för miljökonsekvensbedömning uppfyller innehållskraven för bedömningsprogrammet som fastställs i 16 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017, MKB-lag) och i 3 § i statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, och bedömningsprogrammet har behandlats på det sättet som krävs i MKB-lagstiftningen.

MKB-programmet är tydligt. Beskrivningarna av det nuvarande tillståndet har framställts på kartor med olika skalor, vilket gör det lättare att uppfatta hur projektet placeras. De illustrativa bilderna och tabellerna underlättar läsbarheten. Programmet stöds dessutom av en karttjänst på projektsidan. Den projektansvarige har haft tillgång till tillräcklig expertis i utarbetandet av bedömningsprogrammet.

Det är viktigt att den kommande bedömningen görs i enlighet med bedömningsprogrammet så att kontaktmyndighetens synpunkter enligt nedan beaktas. På grund av karaktären av projektets konsekvenser ska den projektansvarige och experterna som gör bedömningar också gå igenom alla andra utlåtanden och åsikter som lämnats in om programmet samt beakta uppgifterna i dem i tillräcklig grad när de gör sina bedömningar.

Vad gäller projektets karaktär anser kontaktmyndigheten viktigt att man i MKB-förfarandet strävar efter att identifiera och beakta projektets betydande konsekvenser och att man även försöker hitta sätt att hindra och minska de skadliga konsekvenserna.

Beskrivning av projektet och dess betydelse samt kraftledningsprojektets framskridande och livscykel

I bedömningsprogrammet presenteras motiveringen till projektet och dess tidtabell samt allmän information om den projektansvarige och planeringen av stamnätet. I programmet listas också tillstånden och besluten som krävs för projektet. I motiveringen till projektet bedöms behovet av elöverföring som krävs för det kommande byggandet av vindkraft. Kontaktmyndigheten ber också om att planeringen av solkraftsprojekt som på senaste tiden har ökat ska beaktas i kalkylerna. NTM-centralen i Södra Österbotten anser i sitt utlåtande att det är osäkert om den kapacitet som nu planerats i projektet räcker för att ta emot de energiflöden som produceras i projekt som för närvarande är kända och eventuella projekt som publiceras under de kommande åren, även om en del av projekten antagligen kommer aldrig att genomföras.

NTM-centralen i Södra Österbotten framför i sitt utlåtande följande om tillstånden i enlighet med naturvårdslagen: I kapitel 1.4 behandlas bland annat det eventuella behovet av ett förfarande för undantagstillstånd i enlighet med naturvårdslagen. Generellt kan det konstateras att projektet i första hand ska planeras att genomföras så att undantag från fridlysningsbestämmelserna som gäller arter, naturtyper eller naturskyddsområden inte behövs och, för det andra, så att de negativa konsekvenserna är så ringa som möjligt också i situationer där tillstånd krävs. Att alternativa lösningar saknas är också ett kriterium för beviljandet av tillstånd vad gäller arterna i bilaga IV (a) till habitatdirektivet, vilket ska beaktas bland annat för flygekorrens revir som anges i programmet och som kräver undantag. Vad gäller privatägd mark i naturskyddsområdena ska man beakta möjligheterna att genomföra projektet i förhållande till fridlysningsbestämmelserna som utfärdats i besluten om inrättande av naturskyddsområdena och bedöma behovet av att ansöka om undantag från fridlysningsbestämmelserna i enlighet med 24 § 4 mom. i NVL. Undantag kan beviljas enligt förutsättningarna som anges i detta moment. Om förutsättningar för att bevilja tillståndet inte finns, kan man också överväga ett förfarande i enlighet med 27 § i NVL för att helt eller delvis häva ett naturskyddsområde i privatägt område eller lindra fridlysningsbestämmelserna för det.

Kraftledningsprojektets framskridande och livscykel beskrivs i bedömningsprogrammet. Avfallsåtervinningen beskrivs för både rivningen och underhållet. Kontaktmyndigheten påminner om att det i MKB-beskrivningen också ska bedömas mängden avfall som uppstår under projektets livscykel.

Projektets genomförandealternativ

Utgångspunkten för ruttalternativen har varit utnyttjande av de nuvarande kraftledningarna och ledningsområdena. Rutten är indelad i fem delar som har granskats med hjälp av kartor i olika skalor och flygfotografier. Rutterna har dessutom illustrerats med tabeller över längderna och ytorna.

Till Fingrids elektroniska responssystem kom respons på rutterna från cirka 70 personer. Kontaktmyndigheten anser att ruttalternativen som föreslås av enskilda medborgare ska utredas och om de mest kritiska platserna ska diskussioner föras med markägarna. Också responsen på rutterna som förknippas med näringar ska beaktas och skadliga konsekvenser ska lindras genom placering av stolpar och alternativa stolpmodeller om rutten inte kan flyttas.

I avsnittet mellan Kristinestad och Storå byggs två 400 + 110 kV:s kraftledningar, vilket breddar ledningsområdet med cirka 70–73 meter. Alternativa rutter föreslås på två platser. I utlåtandena och åsikterna framförs tryggheten av plantskolans verksamhet och förespråkas det norra ruttalternativet. I det norra ruttalternativet breddas ledningsområdet i Änikoskossen som tillhör Naturaområdet Lappfjärds ådal. Här finns ett område som reserverats för skydd av Forststyrelsen och privata skyddsområden som omger det. En betydande del av området kommer att påverkas av ledningen och det är möjligt att bygg- och underhållsarbetena påverkar mosshelheten och dess funktionalitet negativt. I samma objekt finns återställda delar nära ledningsrutten som måste beaktas i linjedragningen. Västkustens miljöenhet föreslår till detta ställe en ny ledningskorridor som skulle gå runt myrskyddsområdena i Naturaområdet Lappfjärds ådal. Storå–Lappfjärds å är ett ekosystem i rinnande vatten som är beroende av grundvatten och som är unik i Södra Finland. Storå–Lappfjärds å är en av Södra Finlands enda åar där det finns flodpärlmusslor och där öringar och harrar stiger upp för att leka. Flodpärlmusslan är arten som utgör skyddsgrunden för Natura 2000-området Lappfjärds ådal. Kontaktmyndigheten anser att detta planeringsområde är mycket problematiskt och att en lösning måste hittas så att de ovan nämnda parterna hörs. Det bör också övervägas om valet av stolpmodellen skulle lindra konsekvenserna.

I Ohrikylä i Storå föreslås alternativa rutter för att gå runt både området där flygekorren förekommer och bebyggelsen. Enligt kontaktmyndighetens uppfattning är den norra rutten bättre för båda.

Mellan Storå och Kankaanpää byggs en 400 + 110 kV:s kraftledning i regel parallellt med den nuvarande. Ledningsområdet breddas cirka 34–38 meter. Från detta avsnitt har det endast kommit några meddelanden.

Mellan Kankaanpää och Karvia byggs också en 400 + 110 kV:s kraftledning parallellt med den nuvarande. I Honkaluoma planeras flytt av den nuvarande kraftledningen på 110 kV söderut så att den nya kraftledningen

får plats på dess norra sida. I Nauhanneva granskas två ruttalternativ där den nya kraftledningen skulle placeras i en ny terrängkorridor, vilket skulle förkorta ledningsrutten, eller parallellt med den nuvarande kraftledningen. I Korpikylä planeras en omväg runt bebyggelsen, vilket innebär att den nya kraftledningen placeras i en ny terrängkorridor när den fortsätter österut. NTM-centralen i Egentliga Finland föreslår att rutten flyttas lite så att den går norr om MY-området i Kytömäenneva. I Korpikylä söder om Kantti ska bevarandet av flygekorrens förbindelser beaktas, eftersom den största delen av flodstränderna vid Suomijoki är enligt LUKE:s prognos med 50 procent sannolikhet ett lämpligt habitat för flygekorren och observationer av flygekorrar har gjorts på båda sidorna av linjen.

Mellan Karvia och Parkano placeras en 400 + 110 kV:s kraftledning huvudsakligen i en ny terrängkorridor. Rutten för kraftledningen är densamma för de första tre kilometerna varefter det granskas ett alternativ i norr och i söder. På avsnittet har det kommit mycket respons, både för och emot. NTM-centralen i Egentliga Finland påpekar att kraftledningen går genom några naturobjekt som enligt inventeringen i projektet är värdefulla (Suomijoki flodstrand, Luomanperä bäck och skogar) och föreslår att en omväg för objekten ska granskas. Parkano stad kräver att det södra ruttalternativet i den norra delen stakas ut på nytt så att kraftledningen inte går mitt i bebyggelsen i Käenkoski. Den nya linjedragningen skulle gå norr om sjön Majajärvi österut till Mustakeidas och den norra spetsen av Karjanmaa grundvattenområde. Rutten skulle fortsätta över sjön Savajärvi till norra sidan av Parkano järnvägsstation där den skulle förenas med den nuvarande kraftledningen på 110 kilovolt. Birkalands förbund anser att det i den eventuella planeringen av detta alternativ ska särskilt beaktas hur konsekvenserna från skogsgatan kan hållas så ringa som möjligt i naturskydds- och Naturaområdet samt ströv- och friluftsområdena vid Kaidatvedet. Kontaktmyndigheten anser att också de alternativ som Metsänhoitoyhdistys Kihniö–Parkano och Ylä-Satakunnan ympäristöyhdistys framför i sina åsikter bör övervägas. Ylä-Satakunnan ympäristöyhdistys föreslår i en gemensam åsikt från medlemsföreningarna i Finlands naturskyddsförbund en kombination av det norra och det södra alternativet, där det görs en omväg kring både naturvärden och grundvattenområden.

Mellan Parkano och Nokia byggs en 400 + 110 kV:s kraftledning i regel parallellt med den nuvarande. För rutten granskas två alternativ som skulle placeras i en ny terrängkorridor, väster och öster om sjön Poikkeusjärvi. Ruttalternativet som går genom Jaakkolankylä har fått motstånd på grund av bebyggelse och näringar. Även den västra rutten har fått motstånd bland annat på grund av skogsskötseln. Kontaktmyndigheten rekommenderar en närmare linjedragning av den västra rutten så att markägarna hörs.

Kraftledningen från Jaakkolankylä/Holmankylä till Pinsiö i Nokia placeras på den östra eller den västra sidan av den nuvarande kraftledningen så att placeringen vid behov ändras. I Pinsiö går den nya kraftledningen förbi den nuvarande understationen i en ny terrängkorridor. I Oksilamminkulma och Ala-Pinsiö granskas alternativa rutter som skulle gå runt bebyggelsen. I sjön Alinenjärvis omgivning granskas också två olika rutter bland annat på grund av naturskyddet. I utlåtandet från Hämeenkyrö kommun framförs att bebyggelsen i Oksilankulma bör gås runt och kraftledningen placeras till en alternativ rutt längre bort från bebyggelsen, eftersom det bebyggda området är ett område i behov av planering. Nokia stad konstaterar att det södra planeringsområdet i Nokia inte är möjligt, eftersom det avsevärt hindrar och begränsar utvecklingen av markanvändningen i enlighet med den gällande delgeneralplanen för Harjuniitty eftersom det överlappar kvarteren i detaljplaneutkastet för Harjuniitty. I åsikten från medlemsföreningarna i Finlands naturskyddsförbund föreslås alternativa rutter. I förslaget dras kraftledningen från Pentinmaa i Hämeenkyrö i sydvästlig riktning väster om Paskolaminmaa och härifrån över Niittukorpi så att den går runt bebyggelsen i den västra delen av Ylä-Pinsiö. Därifrån skulle linjledningarna gå söderut till Oksilammenkulma där den skulle förenas med omvägen som planerats för bebyggelsen i Ala-Pinsiö. På det sättet undviks konsekvenserna och riskerna för Pinsiönlähde och ån Pinsiön–Matalusjoki samt tryggas bevarandet av livsdugligheten i dessa habitat och de betydande arterna. Från området har det dessutom kommit mycket respons gällande bebyggelsen. Kontaktmyndigheten konstaterar att man måste bekanta sig med responsen och åsikterna noga samt bedöma genomförbara alternativ utifrån dem.

I enlighet med 3 § 2 p. i statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska bedömningsprogrammet innehålla uppgifter om sådana skäliga alternativ som är beaktansvärda vad gäller projektet och dess säregenskaper och av vilka ett alternativ är att avstå från projektet, såvida ett sådant alternativ inte av särskilda skäl är onödigt. Projektet måste genomföras, eftersom elöverföringen i framtiden inte kan skötas med det nuvarande stamnätet och med de investeringar på nätverket som redan beslutats utan skadliga begränsningar av överföringskapaciteten eller utan att äventyra driftssäkerheten. Därför föreslås det i projektet inget så kallat 0-alternativ av motiverade skäl. Projektet som helhet kan anses vara motiverat.

Ordnande av MKB-förfarandet och deltagandet i det

I bedömningsprogrammet beskrivs målen för och parterna i förfarandet för miljökonsekvensbedömning, uppgifterna om deltagandet och interaktionen under MKB-förfarandet samt en preliminär tidtabell.

Kontaktmyndigheten påpekar att anslagstiden för beskrivningen ska på grund av projektets omfattning vara den maximala tiden (60 dygn) som lagstiftningen medger, vilket den projektansvarige ska beakta i sina egna tidsplaner.

I några åsikter och i utlåtandet från Satakuntaliitto ansågs det digitala informationsmötet för allmänheten vara dåligt med tanke på växelverkan. Mötet var också för kort, delvis på grund av avsnitten som översattes till svenska. Även det att föredragandena inte syntes störde särskilt vid svar på frågorna. I enlighet med 1 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning är syftet med lagen att främja miljökonsekvensbedömningen och ett enhetligt beaktande av bedömningen vid planering och beslutsfattande och samtidigt öka tillgången till information och möjligheterna att delta.

Kontaktmyndigheten var av samma åsikt med den projektansvarige om att hålla informationsmötet digitalt, eftersom kraftledningen går genom tio kommuner och ordnande av informationsmöten i endast några kommuner längs den planerade ruttens skulle ha varit ojämnt för kommunerna. Att hålla ett informationsmöte i alla kommuner ansågs omöjligt med tanke på den projektansvariges och kontaktmyndighetens resurser. Ungefär 300 enheter var anslutna på mötet. Antalet deltagare kan i verkligheten anses vara större, eftersom mötet var tillgängligt två veckor i efterhand. Frågorna i fasen för MKB-programmet gällde huvudsakligen ruttalternativen på privatpersoners fastigheter. Dessa frågor kan bäst besvaras av Fingrids ruttplanerare som har varit tillgänglig mycket bra och tagit emot respons både personligen och via det elektroniska responssystemet. Kontaktmyndigheten har fått en sammanfattning av frågorna från informationsmötet, liksom även alla åsikter som getts som kartrespons. Dessa tillsammans anses vara tillräckligt i programfasen.

I beskrivningsfasen bör informationsmötet utvecklas så att deltagarna kan se föredragandena under mötet. Man bör även granska möjligheten för publiken till att ge respons och ställa frågor muntligt under mötet. I programfasen har de mest omtalade avsnitten i ruttens framkommit bra, varför det i beskrivningsfasen skulle vara motiverat att hålla fysiska informationsmöten i dessa regioner. På avsnittet mellan Karvia och Parkano finns flera ställen som har väckt särskilt mycket diskussion. Några utmanande platser finns också i början av ruttens i Kristinestad och i slutet av den i Nokia.

Behörighet hos personer som utarbetar bedömningsprogrammet

Som parter i bedömningsförfarandet anges i tabellen MKB-konsultens experter, deras utbildning, erfarenhetsår och roll i bedömningen. Kontaktmyndigheten har inget att anmärka på behörigheterna.

Beskrivning av miljöns nuvarande tillstånd och dess utveckling

I bedömningsprogrammet beskrivs tillståndet för miljön i projektområdet med sådan precision att det går att identifiera konsekvenserna och rikta in bedömningen. I utlåtandena framförs några brister som bör kompletteras i beskrivningsfasen. Utvecklingen av miljön inom det sannolika influensområdet enligt 3 § i statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning har inte beskrivits. I beskrivningen ska det därmed ingå ett utkast om den sannolika utvecklingen från nuläget om projektet inte genomförs, till de delar som naturliga förändringar enligt ett basscenario kan på ett rimligt sätt bedömas i enlighet med de tillgängliga uppgifterna om miljön och vetenskaplig kunskap.

Miljökonsekvenserna som bedöms samt metoderna

Huvudvikten i bedömningen av miljökonsekvenserna riktas sannolikt till betydande konsekvenser. Med miljökonsekvens avses förändring av ett objekt som ligger i projektområdet eller i dess näromgivning under byggfasen av projektet, under användningen eller när det tas ur bruk, det vill säga under rivningen.

Konsekvenserna för jordmånen, grundvattnet och ytvattnet anges i kapitel 6.9 Konsekvenser för naturförhållandena. Läsbarheten skulle ha varit bättre om dessa konsekvenser hade indelats i egna delkapitel så att de skulle vara lättare att hitta i innehållsförteckningen. Kontaktmyndigheten rekommenderar att fästa uppmärksamhet vid det i beskrivningsfasen. Konsekvenserna för jordmånen, grundvattnen och ytvattnen beskrivs kort i programmet och i de senare kapitlen ges förslag på kompletteringar av beskrivningarna.

Konsekvenserna för luften nämns inte alls i programmet, även om luften är en av miljökonsekvenserna enligt MKB-lagen (MKB-lag, 2 § 1 b). I beskrivningsfasen ska detta beskrivas och, om inga konsekvenser finns, motiveras.

I programmet anges de bedömningsmetoder som används för att fastställa konsekvensernas betydelse. I projektet utnyttjas bedömningsmetoden enligt projektet IMPERIA i tillämpliga delar. När betydelsen bedöms beaktas konsekvensens storhetsklass samt värdet på och känsligheten av objektet som påverkas. Lösningen är lämplig eftersom IMPERIA-verktyget har använts i majoriteten av MKB-förfarandena. Kontaktmyndigheten betonar att resultaten från metoden ska beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen lättfattligt och utgångsdata för och osäkerheter i det använda materialet ska beskrivas tydligt. I bedömningen av konsekvensernas betydelse ska man också beakta kumulationen av konsekvenserna i det bandliknande projektet.

I beskrivningen av konsekvenserna finns utöver huvudrubrikerna också kapitlet Övriga konsekvenser där man kortfattat beskriver konsekvenserna för användningen av naturresurser och den materiella egendomen samt de sammanlagda konsekvenserna. Dessa bör indelas under egna rubriker i beskrivningen. Även bedömningen av miljöriskerna, osäkerhetsfaktorerna, de lindrande åtgärderna och uppföljningen av konsekvenserna har sammanfattats i ett kort kapitel för sig och de kan inte urskiljas ur innehållsförteckningen.

Konsekvenser för klimatet

För projektet har det identifierats både positiva och negativa klimatkonsekvenser. Bedömningen av klimatkonsekvenserna beskrivs huvudsakligen på ett lämpligt sätt och där identifieras utsläppen från projektet under hela livscykeln från byggfasen till rivningen och förlängningen av livslängden.

Med beaktande av projektområdets omfattning och läge bör man i bedömningen också identifiera minskningen av det underjordiska kolförrådet särskilt vad gäller torvmarker och jämföra konsekvenserna av de olika ruttalternativen för omfattningen av denna minskning. Denna konsekvens förknippas för sin del också med förändringen av markanvändningen och konsekvenserna för naturen som projektet orsakar.

Bedömningen av anpassningen till klimatförändringen beskrivs väl. I detta bör man dessutom identifiera att klimatförändringen kan förstärka vissa andra miljökonsekvenser som projektet orsakar till exempel på grund av ökade avrinningar.

Vad gäller utgångsdata kan användbara material vara SYKE:s utsläppsdatabas för byggande och Finlands klimatpanels SUOMI-rapport om klimatförändringens prognostiserade konsekvenser per område. Södra Österbottens förbund nämner att det för Södra Österbotten har utarbetats en färdplan för klimat och cirkulär ekonomi för landskapet (2021) som ska uppdateras i tabell 6-4 i MKB-programmet.

Konsekvenser för markanvändningen och samhällsstrukturen

De riksomfattande målen för områdesanvändningen (statsrådet 2017) ska presenteras mer heltäckande och tydligare och deras innehåll och betydelse för detta projekt ska beskrivas. Projektets förhållande till målen ska redovisas. Enligt de riksomfattande målen för områdesanvändningen ska kraftledningarna i första hand utnyttja de befintliga ledningskorridorerna. Enligt kontaktmyndighetens bedömning är projektet inte i betydlig grad i strid med detta, eftersom den planerade kraftledningen huvudsakligen placeras i anslutning till den befintliga ledningskorridoren.

Bedömningsprogrammet lyfter fram de landskapsplaner som gäller i projektområdet. De brister i beteckningar som presenteras i landskapsförbundens utlåtanden ska kontrolleras och kompletteras till bedömningens utgångsdata. Dessutom pågår i flera landskap uppdatering av landskapsplanen och de senaste utredningarna bör användas som underlag.

Kontaktmyndigheten kräver att man i samband med MKB-förfarandet bedömer projektets konsekvenser på alla plannivåer i konsekvensområdet. Av konsekvensbedömningen ska det framgå om genomförandet av projektet i ljuset av informationen i MKB-fasen gör det svårt att genomföra de giltiga planerna eller om det krävs ändring av planer. I bedömningen måste man bland annat fästa uppmärksamhet vid de konsekvenser för markanvändningen som städerna Nokia och Ikalis har presenterat och undersöka möjligheterna till att lindra negativa konsekvenser.

Utöver granskningen på plannivå ska konsekvenserna för markanvändningen bedömas mer generellt med hänsyn till de begränsningar som projektet medför för den framtida markanvändningen (särskilt jordbruk och skogsbruk, permanent boende och fritidsboende, rekreationsanvändning) och omfattningen av denna begränsning.

Konsekvenser för trafiken

Enligt kontaktmyndighetens uppfattning har det aktuella trafikläget beskrivits tillräckligt, men konsekvenserna för trafiken beaktas inte alls. Även om konsekvenserna för trafiken inte tillhör de viktigaste konsekvenserna av projektet bör de presenteras på ett tillräckligt sätt i konsekvensbeskrivningen. Bedömningen av projektets konsekvenser för trafiken bör omfatta de trafikvolymerna som orsakas av de olika faserna under kraftledningsprojektets livscykel och deras konsekvenser för trafikens säkerhet och funktionalitet.

När de planerade kraftledningarna passerar eller korsar landsvägar måste man ta hänsyn till Trafikverkets (numera Trafikledsverket) anvisning Elledning och telekablar samt landsvägar (Trafikverkets riktlinjer 3/2018) och där angivna principer för placering av ledningar i närheten av landsvägar. Minimivståndet mellan luftledningar och vägytan ska följa Trafikledsverkets föreskrifter och också rutterna för specialtransporter ska beaktas. Om det längs linjedragningarna för kraftledningarna finns kända vägarbeten där vägen till exempel flyttas eller breddas, ska detta beaktas vid valet av placeringen av ledningar och konstruktioner. Behovet av eventuella broar och vägtrummor och deras konsekvenser för placeringen av ledningarna och konstruktionerna ska också utredas i samband med vägbyggnader och -förbättringar. Arbeten på en landsväg eller som sker i ett vägområde eller kräver trafikstyrning och varning med trafikskyltar ska godkännas av NTM-centralen. Tillstånd krävs också för placering av konstruktioner, anläggningar och anordningar i vägområdet.

Konstruktionerna för den valda kraftledningen ska placeras utanför landsvägarnas skyddsområden. I enlighet med 46 § 1 mom. i lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005) får uppslag, stängsel eller andra anläggningar eller anordningar inte finnas inom en landsvägs skydds- eller frisiktsområde, om de eller användningen av dem kan äventyra trafiksäkerheten eller medföra olägenhet för väghållningen. Skyddsområdet för en landsväg sträcker sig 20 meter från mittlinjen av landsvägens körbana på regionala vägar eller förbindelsevägar och 30 meter från mittlinjen av landsvägens körbana på riksvägar och stamvägar eller, om det finns fler körbanor, från den närmaste körbanans mittlinje.

I planeringen av kraftledningsrutten bör man ta hänsyn till utredningsplanen för riksväg 3 Tavastkyro–Ylöjärvi, där den nya linjedragningen för riksvägen har planerats norr om den gamla riksvägen 3 mellan Sasi och Elovainio.

Kontaktmyndigheten begär att Trafikledsverkets anvisningar för arbete i järnvägsområden beaktas. I utlåtandena från Trafikledsverket och Birkalands förbund påminner man om den kommande förbättringen av stambanan. Till exempel ska man i den närmare planeringen förbereda sig för byggandet av ett extra spår på banavsnittet Lielähti–Parkano (den norra landskapsgränsen).

Konsekvenser för människor

Preliminärt är de viktigaste sociala konsekvenserna av projektet konsekvenser för boendetrivseln i bostads- och fritidsbyggnader som ligger i närheten av kraftledningsrutterna. Dessutom kan konsekvenser för människor uppstå från koronabuller från kraftledningen, el- och magnetfält, förändringar i landskapet, konsekvenser för rekreativsmöjligheter och de upplevda hälsokonsekvenserna av kraftledning. Jord- och skogsbruket kommer att påverkas i den utsträckning som den nya kraftledningen kräver ett nytt ledningsområde. Sociala konsekvenser uppstår både under byggandet av kraftledningen och under dess drift. Kraftledningsprojektets konsekvenser för människor kommer att bedömas som expertbedömning på grundval av tillgängliga utgångsdata och data som samlats in under bedömningsprocessen. Kraftledningsprojektets konsekvenser för bostads- och levnadsförhållanden kommer att granskas genom att analysera hur mycket bosättning som finns i närheten av den planerade kraftledningen. Kontaktmyndigheten anser att ursprungsdata och bedömningsmetoderna är tillräckliga för konsekvensbedömningen. I utlåtandena ansågs det vara viktigt att invånarna i närheten av projektet inte utsätts för hälsorisker eller oskäligen besvär och att det inte finns någon risk för förorening av grundvattnet.

Strålsäkerhetscentralen konstaterar att det finns 34 bostadshus och 22 fritidshus mindre än 100 meter från mittlinjen på de rutter som granskas. Det

finns inget obligatoriskt hinder för byggandet av kraftledningar i enlighet med de alternativa rutter som granskas i bedömningsprogrammet. I flera åsikter uttrycktes dock oro för de hälsoeffekter som kraftledningarna orsakar både för dem som bor i närområdet och för dem som arbetar i närheten av kraftledningar. Kontaktmyndigheten anser att det är viktigt att ta hänsyn till hälsoeffekterna som en del av konsekvenserna för människor och att särskild uppmärksamhet bör fästas vid tydligheten i rapporteringen om hälsoeffekterna. Konsekvenserna kan vara direkt hälsopåverkan, eller indirekt påverkan på boendetrivseln.

Kontaktmyndigheten påminner om att man också ska beakta de socioekonomiska konsekvenserna i bedömningen av konsekvenserna för människor. Utlåtandena och åsikterna lyfte fram de ekonomiska konsekvenserna för verksamheten till exempel vid plantskolan, inom torvproduktionen, på gårdar med odling eller boskap samt skogsfastigheter.

Konsekvenser för landskapet, den byggda kulturmiljön och det arkeologiska kulturarvet

Utlåtandena från förbund och museer lyfter fram vissa brister som bör beaktas i bedömningen av konsekvenserna för landskapet. Södra Österbottens förbund och Seinäjoki museum konstaterar att man i bakgrundsarbetena för landskapsplanen har utarbetat två utredningar, där man identifierat följande regionalt värdefulla landskapsområden i kraftledningsprojektets influensområde: Kodesjärvi landskapsområde, kulturlandskapen i Storå–Lappfjärds ådal, Lauhanvuori och kulturlandskapet i Heikkilänjoki ådal. I MKB-beskrivningen ska det dessutom framföras att projektet ligger i Lauhanvuori–Hämeen kangas Geopark som ingår i det globala UNESCO Geopark-nätverket.

Satakuntaliitto konstaterar att de nya terrängkorridoralternativen som presenterats inte ligger i en värdefull kulturmiljö eller ett värdefullt landskapsområde, men båda kommer på vissa ställen att korsa odlingar i området och därmed påverka odlingslandskapet i området. Enligt NTM-centralen i Egentliga Finland är det viktigt att bedöma konsekvenserna för landskapet, särskilt när det gäller nya ledningskorridorer och särskilt om de ligger i ett regionalt värdefullt område eller i dess omedelbara närhet. Vad gäller värdefulla objekt i den bebyggda kulturmiljön är det av betydelse om kraftledningen är ett nytt element i kulturmiljön.

Birkalands landskapsmuseum betonar att konsekvenserna för landskapet ska undersökas med landskapsanalyser och eventuella illustrationer, särskilt för det värdefulla kulturlandskapsområdet Pyhäjärvi–Nokianvirta–Kulovesi och kulturlandskapsområdet Linnankylä samt för den historiska väglinjen Hämeen kankaantie som är en bebyggd kulturmiljö av nationell betydelse. Birkalands förbund korrigerar att det södra planeringsområdet i

Nokia skulle ligga i ett område för tätortsfunktioner, inte i det regionalt värdefulla kulturlandskapsområdet Pyhäjärvi–Nokianvirta–Kulovesi söder om det, där emellertid Melos stora transformatorområde är beläget. Enligt Birkalands förbunds uppfattning är det viktigt att särskild uppmärksamhet fästs vid behovet av samordning i planeringen, särskilt i närheten av värdefulla objekt i tätorter, naturen och i kulturmiljön.

Kontaktmyndigheten instämmer med utlåtandet från NTM-centralen i Södra Österbotten, där det konstateras att man i bedömningen av kraftledningens konsekvenser för landskapet också ska bedöma konsekvenserna för naturlandskapet. Förändringar i naturlandskapet kan starkt återspeglas i människors upplevelser av naturen, särskilt i områden som är viktiga för rekreationsbruk. Granskningen bör utvidgas till att omfatta enhetliga skogiga naturområden, områden och objekt som är känsliga med tanke på naturlandskapet samt de landskapshelheter som de bildar. Kraftledningarna bör i första hand placeras i de befintliga ledningskorridorerna och man bör beakta de enhetliga landskapshelheter, terrängformer, viktiga riktningar med fri sikt och värdefulla objekt som är viktiga för naturlandskapet. På kraftledningsrutten eller i närheten av den finns till exempel stora myrområden som ofta också förknippas med områden och rutter som är viktiga för rekreationsbruk. Kraftledningsrutternas konsekvenser för myrnaturens särdrag kan realiseras som förändringar i landskapsvärdena i värdefulla objekt. Vid planeringen av kraftledningen ska åtgärder för att lindra konsekvenserna för landskapet beaktas.

Kontaktmyndigheten påpekar att särskilt den nya kraftledningen bredvid den befintliga är mycket synlig i landskapet. Särskilt i åker- och vattenområden, men också i andra öppna områden, har stolparnas höjd, modell och färg betydelse. Detta bör också beaktas i konsekvensbedömningen med tanke på sätten att lindra konsekvenserna.

I konsekvensbedömningen ska man utöver landskapsområden som på grundval av inventeringar anses vara värdefulla också fästa uppmärksamhet vid att den nya kraftledningen också kan leda till en betydande förändring av landskapsbilden för enskilda personer (fastighetsägare) lokalt. Möjligheten att detta händer ska beaktas i bedömningen och i uppskattningen av konsekvensernas betydelse.

Kontaktmyndigheten konstaterar att de arkeologiska inventeringarna har beaktats väl på kraftledningsrutten, men att de måste uppdateras om betydande förändringar görs på rutten eller om nya ruttalternativ granskas. Satakunda museum påpekar att Kyrö skans i Karvia inte bara är ett regionalt värdefullt byggnadsarvsobjekt, utan också en fast fornlämning som är fredad i enlighet med lagen om fornminnen (objekt-id i fornminnesregistret 1000013382). I MKB-beskrivningen ska man vid planeringen av stolparnas placering beakta att de arkeologiska objekten inte utsätts för åtgärder som är förbjudna enligt lagen om fornminnen. Också skador orsakade av

underhållsåtgärder under driften bör bedömas och lindrande åtgärder presenteras.

Konsekvenser för naturförhållandena

Konsekvenser för jord- och berggrunden

I bedömningsprogrammet har brister konstaterats redan i fasen för förhandsöverläggning. I programmet fattas ett lokalt värdefullt geologiskt objekt: Kirkkovuori bergsområde. I bedömningsprogrammet fattas dessutom en regionalt värdefull ås: Pinsiönkangas–Ketunkivenkangas. Dessa bör läggas till i materialet.

Kraftledningsrutternas konsekvenser för de värdefulla geologiska objektens särdrag anges i en mening i programmet: "Kraftledningsrutternas konsekvenser för de värdefulla geologiska objektens särdrag kan realiseras som förändringar i det värdefulla objektets landskapsvärden på kraftledningsrutten och i dess omgivning samt genom förändringar i biologiska värden på kraftledningsrutten." Kontaktmyndigheten betonar att ett värdefullt geologiskt objekt också kan ha andra värden än landskapsvärdet. Värdena bör granskas objektspecifikt och värden som måste skyddas bör identifieras. Till exempel lyder beskrivningen av det regionalt värdefulla Pinsiönkangas–Ketunkivenkangas enligt följande: "Vid Pinsiönkangas är den mellersta åsryggen 30–40 meter högre än sin omgivning, på områdets norra kant är åsen låg och plan och här finns flera dödisgropar. Mellan huvudåsen och den smala sidryggen finns en zon med dödisgropar. På slutningarna av den cirka 25 meter höga sidryggen finns strandbranter med stenblock." Om kraftledning grävs i sådana områden kommer det också att ändra värdena på ett värdefullt geologiskt objekt. Kontaktmyndigheten kräver att denna typ av objekt ska verifieras som terrängobservation.

Kontaktmyndigheten konstaterar att planerings- och skyddsbestämmelserna för värdefulla geologiska objekt ska beaktas i beskrivningsfasen. Dessa material ska hämtas från underlaget för landskapsplanen separat för varje objekt för att kunna identifiera och skydda deras värden. Birkalands förbund lyfter fram planerings- och skyddsbestämmelserna för det värdefulla bergsområdet Väinänvuori. De kräver att formationens värden tryggas och att åtgärder som har negativa konsekvenser för särdragen inte vidtas i området. Birkalands förbund rekommenderar att konsekvenserna för bergformationen och helheten som det värdefulla naturobjektet bildar i anslutning till den beaktas så att konsekvenserna för områdets värden minimeras.

Kontaktmyndigheten påpekar att om man i planeringsområdet för kraftledningen upptäcker avfallsfyllning i marken eller om marken misstänks vara förorenad, ska den regionala NTM-centralen underrättas. Markens

föroreningsgrad i området ska utredas och på grundval av utredningarna ska det upprättas en bedömning av saneringsbehovet, som den regionala NTM-centralen ger sitt utlåtande om. Utredningen ska också lämnas in till kommunens miljömyndighet för kännedom.

Kontaktmyndigheten påpekar att om man i planeringsområdet för kraftledningen upptäcker avfallsfyllning i marken eller om marken misstänks vara förorenad, ska den regionala NTM-centralen underrättas. Markens föroreningsgrad i området ska utredas och på grundval av utredningarna ska det upprättas en bedömning av saneringsbehovet, som den regionala NTM-centralen ger sitt utlåtande om. Utredningen ska också lämnas in till kommunens miljömyndighet för kännedom.

Konsekvenser för yt- och grundvattnen

Kontaktmyndigheten påpekar att det på sidan 146 anges att "småvatten belägna på kraftledningsrutten som är i naturtillstånd eller i motsvarande tillstånd presenteras i beskrivningarna av värdefulla naturobjekt i kapitel 5.14". Det finns inget kapitel 5.14 i programmet. Uppgifterna finns i kapitel 5.9.6 Värdefulla naturobjekt, vilket måste korrigeras.

Kontaktmyndigheten kräver att man i den fortsatta planeringen säkerställer att det inte finns några värdefulla småvattenobjekt i kraftledningskorridoren eller i dess influensområde, då deras vattenekonomi skulle kunna störas av projektet. Till exempel påverkar avverkning som görs alltför nära småvatten redan deras naturtillstånd och vattenekonomi (randeffekt, mikroklimatförändring), även om egentlig grävning i vattendraget inte äger rum. Dessutom ska det bedömas om de alternativa rutterna i projektet föranleder tillstånd i enlighet med vattenlagen (vattenlag 2 kap. 11 §).

De planerade kraftledningarna placeras i åtta klassificerade grundvattenområden och gränsar till två grundvattenområden. Utgångsdata ska kompletteras i enlighet med utlåtandet från NTM-centralen i Södra Österbotten. Det bör särskilt beaktas att det i Bötomborgen finns flera källor och översilningsområden söder om ledningskorridoren och där finns också Lappfjärd Vattenandelslags vattentäkt. I projektet ska det utredas var källorna ligger och vilka konsekvenser den breddade ledningskorridoren har så att grundvattnets kvalitet och mängd inte får negativa konsekvenser. Grundvattenområdet i Jätinmäki är av väsentlig betydelse för funktionen hos ytvattensystemet Storå–Lappfjärdens å som är beroende av grundvatten. I ån finns utrotningshotade arter som kräver svalt vatten året runt, såsom bäcköring och flodpärlmussla. I ån stiger öringar och harrar upp för att leka. Grundvattnets påverkan sträcker sig långt ut i åns nedre lopp.

Birkalands förbund konstaterar att man identifierat ett grundvattenområde som är viktigt för vattenförsörjningen i Ylöjärvenharju som ett område vars

ytvatten- och markekosystem är direkt beroende av grundvattnet och där grundvattnets kemiska tillstånd klassificeras som dåligt. Kontaktmyndigheten kräver att åtgärder i detta grundvattenområde som utsetts som kemiskt riskområde inte leder till en ytterligare försämring av grundvattnets kvalitet, kvantitet eller de ekosystem och arter som är beroende av grundvattnet.

I utgångsdata fastställs huruvida det finns vattentäcksanläggningar (kategori 1) eller ekosystem som är direkt beroende av grundvatten i grundvattenområdena (E-märkning). Kontaktmyndigheten påpekar att man i utgångsdata också bör granska avståndet från kraftledningen till dessa särskilt känsliga objekt i grundvattenområdena, även om platserna för vattentäcksanläggningar och brunnar inte behöver anges på kartorna. I programmet har inte heller privata hushållsvattenbrunnar beaktats.

I programmet anges följande: "Kraftledningsprojekten har inte konstaterats att ha konsekvenser för grundvatten. Till exempel har det i Fingrids tidigare kraftledningsprojekt inte förekommit några konsekvenser för kvaliteten av och mängden brunnsvatten." Att konsekvenser inte har identifierats i tidigare projekt är ingen anledning till att inte behandla riskerna för grundvattnet.

De betydande konsekvenserna och riskerna för grundvattnet är främst relaterade till byggfasen av kraftledningen. Konsekvenser orsakas till exempel av grundläggningsarbeten (utsläpp av grundvatten, grumling av grundvatten) och användning av maskiner i grundvattenområdena (t.ex. utsläpp av skadliga ämnen i grundvatten vid olika skade- och olyckssituationer). Kontaktmyndigheten instämmer i utlåtandet från NTM-centralen i Södra Österbottens, enligt vilket jordgrunden, grundvattennivåerna och flödesriktningarna vid de planerade stolplatserna ska utredas och grundningsmetoden väljas från fall till fall. Förekomsten av sura sulfatmarker ska utredas för att kunna ta hänsyn till de därmed sammanhängande olägenheterna i planeringen av och byggandet i projektet. Under byggandet av kraftledningen, underhållet under drift och urdrifttagning av konstruktioner ska man se till att bränslen, kemikalier eller skadliga ämnen från avfall inte hamnar i marken eller grundvattnet.

Mängden och kvaliteten på brunnsvatten i närliggande brunnar och eventuella grundvattenledningar bör utredas innan arbetet påbörjas, så att utgångsläget är klart innan byggandet påbörjas. Konsekvenserna för grundvattnet och metoderna för att förebygga och kontrollera dem ska behandlas i programmet.

Konsekvenser för naturmiljön

Miljökonsekvenser som ska bedömas

Bedömningsprogrammet för kraftledningsprojektet har förberetts noga vad gäller innehållet och kvaliteten. De naturutredningar som gjorts i

projektområdet beskriver området huvudsakligen med sådan precision att det är möjligt att identifiera konsekvenserna och rikta bedömningen. De viktigaste naturkonsekvenserna bedöms vara konsekvenserna för Natura-områden, fåglar, värdefulla naturobjekt, ekologiska korridorer och den biologiska mångfalden generellt samt de sammanlagda konsekvenserna med andra projekt.

Växter och naturtyper

En kartläggning av värdefulla växt- och naturtypsobjekt samt traditionslandskap i projektområdet gjordes sommaren 2022. De värdefulla naturobjekten i området har bedömts i enlighet med bevarandestatus. Dessutom visar kartorna de särskilt viktiga habitaterna enligt skogslagen. De värdefulla naturobjekten är mestadels små och konsekvenserna för dem kan delvis beaktas i planeringen av byggandet. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid åtgärder som är inriktade på småvatten och myrar med trädbestånd, där minskningen av trädbeståndet kan försämra naturtypens tillstånd. Projektet korsar några naturobjekt som har identifierats som värdefulla (Suomijoki flodstrand, Luomanperä bäck och skogar) i verksamhetsområdet för NTM-centralen i Egentliga Finland och för vilka en omväg bör granskas. I närheten av torvproduktionsområdet Murhikorpi går rutten över ett källobjekt i enlighet med skogslagen som är i NTM-centralens register.

Av invasiva främmande arter upptäcktes på ledningsrutterna lupin och förebyggandet av dess spridning ska beaktas i planeringen och genomförandet av schaktningsarbeten.

De mest betydande konsekvenserna för naturen av ett storskaligt projekt som kraftledningen är relaterade till minskningen och fragmenteringen av skogar, särskilt i områden med nya terrängkorridorer. I bedömningen av konsekvenserna för det ekologiska nätverket ska Finlands miljöcentrals Zonation-material om skogsområden som är viktiga för den biologiska mångfalden samt planuppgifter om kärnområdena för biologisk mångfald och om ekologiska förbindelser användas. I planeringen av rutten och den senare planeringen av stolplatser bör man sträva efter att bevara särskilt naturobjekt som är i naturtillstånd eller motsvarande tillstånd.

Djur

Projektets konsekvenser för arter som listas i EU:s habitatdirektiv har granskats genom att undersöka potentiella habitat och en terrängutredning gjordes för flygekorren sommaren 2022. Inga naturutredningar har gjorts för vilt i projektområdet. Nuläget för arterna i projektområdet har i huvudsak bedömts utifrån tillgängliga material. Som källmaterial för artobservationer verkar det ha använts endast öppna material. Som grund för bedömningsarbetet bör man begära material om känsliga arter från Finlands Artdatacenter, om uppgifterna inte har skaffats. Vad gäller arterna i bilaga IV till habitatdirektivet ska de tillhörande terrängobservationerna och

beaktandet av de observationer som gjorts redovisas mer detaljerat i beskrivningen, så att det är möjligt att bedöma konsekvenserna för dem. I Korpikylä söder om Kantti ska bevarandet av flygekorrens förbindelser beaktas, eftersom den största delen av åstränderna vid Suomijoki är enligt LUKE:s prognos med 50 procents sannolikhet ett lämpligt habitat för flygekorren och observationer av flygekorror har gjorts på båda sidorna av linjen. Kontaktmyndigheten anser att förbindelserna mellan arternas förekomstområden ska skyddas och att lösningar ska presenteras till exempel för flygekorren för att lindra potentiella skadliga konsekvenser. I bedömningen av skogsnaturobjektens betydelse för flygekorren ska det beaktas att arten har ett kort liv och att de bebodda reviren varierar.

Vad gäller uttern är det nödvändigt att göra en utredning för att bland annat bedöma konsekvenserna för skyddsgrunderna för Naturaområdet Lappfjärds ådal. Projektets konsekvenser för uttern bör också beaktas vid andra övergångsställen över rinnande vatten, med beaktande av att uttern är under strikt skydd och att arten har konstaterats förekomma i projektområdet. Områden som är viktiga för fladdermöss bör också granskas mer omfattande än bara genom den typiska skogsstrukturen i området. Till exempel ska förekomsten av eventuella platser för vinterdvala, viktiga matplatser och övergångsrutter i projektets influensområde granskas. Sotnätfjärilen förekommer på flera platser i den norra delen av projektområdet. Artens förekomst i projektets influensområde ska utredas och beaktas i projektet.

För att bedöma konsekvenserna för skogsrenen ska de viktiga kalvnings- och betesområdena kontrolleras från Naturresursinstitutet och Forststyrelsen. Kraftledningsprojektets konsekvenser för arten ska granskas särskilt nog, eftersom utplanteringarnas framgång och samtidigt skapandet av en ny vild skogsrenpopulation i området är av största betydelse för skydd av arten.

NTM-centralen i Egentliga Finland konstaterar att man inom i projektet ska behandla konsekvenserna för vargen och ta ställning till om projektet är beläget i vargrevir/fortplantnings- och rastområden för vargar i Satakunta.

Kontaktmyndigheten konstaterar att försiktighetsprincipen ska iaktas för andra arter på potentiella förekomstplatser utan ytterligare utredningar och att byggandet ska planeras på ett sådant sätt att potentiella förekomster av arten inte påverkas negativt. De potentiella habitaterna samt eventuella konsekvenser för dem och åtgärder för att lindra konsekvenserna ska anges i beskrivningen.

Ytvatten

I projektområdet finns det två betydande ekosystem i rinnande vatten som är beroende av grundvatten och som är unika i Södra Finland: Storå–Lappfjärds å och Pinsiön–Matalusjoki. Storå–Lappfjärds å är en av Södra

Finlands enda åar där det finns flodpärlmusslor och där öringar och harrar stiger upp för att leka. Även ån Pinsiön–Matalusjoki hör till flodpärlmusslans förekomstområden. Beskrivningen av nuläget av Pinsiön–Matalusjoki i projektområdet är delvis bristfällig. Planeringsområdet korsar ån Pinsiön–Matalusjoki vid två övergångsställen. En betydande del av åns vattenföring kommer från grundvattnet i Pinsiönharju som släpps ut i källområdet i åns övre lopp. Den planerade breddningen av kraftledningen görs i den omedelbara närheten av källunden i början av ån Pinsiön–Matalusjoki. Pinsiön–Matalusjoki är en del av projektet LIFE Revives som syftar till att förbättra levnadsförhållandena för flodpärlmusslan i rinnande vatten.

Fåglar

Vid tidpunkten för naturutredningarna av kraftledningsrutten fäste man uppmärksamhet vid häckande fåglar och samlingsplatser för fåglar under flyttningen i åkerområden och vid vattendrag. En egentlig terrängutredning av fåglar har inte gjorts för att ta reda på de häckande fåglarna eller arterna under flyttningen. Om utredning av skogshönsfågelnas spelplatser anges ingenting i MKB-programmet. Om spelplatser i de nya terrängkorridorerna inte kartläggs i terrängen, ska uppgifterna sammanställas och konsekvenserna bedömas med hjälp av exempelvis beräkningar av vilttrianglar, lokala jaktföreningar och Forststyrelsens material om hönsfåglar. Utgångsdata om fåglar bör omfatta de krypterade material från fågelobservationstjänsten TIIRA som är tillgängliga från lokala fågelföreningar på begäran om material.

I Kristinestad och Bötom finns det ett nationellt viktigt FINIBA-fågelområde i Suupohjaskogen. Kraftledningen placeras norr om fåglarnas (gäss, rovfåglar) huvudsakliga flyttningsrutten. Kända samlingsplatser under flyttningen i närheten av kraftledningsrutterna finns i Kristinestad, Karvia och Storå. Alternativen för en ny terrängkorridor i avsnittet Karvia–Parkano ligger i närheten av betydande objekt för fåglar. Det norra alternativet i Parkano ligger i det regionalt värdefulla fågelområdet Alkkianneva–Lylynneva (MAALI-område) som har valts som MAALI-område på grund av sitt antal ripor som häckar där som är stort för Södra Finland. Det södra alternativet i Parkano korsar FINIBA- och MAALI-områdena Suomijärvi, Häädetkeidas och Saukonsuo som tillsammans bildar en värdefull helhet med tanke på fågelbeståndet. Häädetkeidas är ett revir för en utrotningshotad rovfågel. I Nokia gränsar kraftledningen till FINIBA-området Kaakkurijärvet, där det finns ett för södra Finland ovanligt stort häckningsområde för den utrotningshotade smålommen.

I programmet har man berömvärt tagit stöd av handboken för utarbetande av naturutredningar och bedömning av konsekvenserna för naturen (Mäkelä & Salo 2021). Separata terrängutredningar av fågelbeståndet, vilket rekommenderas i handboken har dock inte gjorts, och kontaktmyndigheten anser att detta är en betydande brist i bedömningsprogrammet. En metod

för konsekvensbedömningen som anges i programmet är bedömningen av konsekvenserna för värdefulla habitat och flygrutter för fåglar samt bedömningen av risken för kollisioner. Det förblir oklart hur konsekvenserna för fåglar ska bedömas, om detaljerad information om arterna och deras antal individer och platser saknas.

Kontaktmyndigheten anser att bedömningsprogrammet ska kompletteras med terrängutredningar av fåglar i de värdefulla fågelområdena med beaktande av förlust av den biologiska mångfalden och utrotningshotade fåglar. I konsekvensbedömningen ska betydelsen av den slutliga bredden på kraftledningsområdet och de sammanlagda konsekvenserna med andra projekt beaktas. Om riktade utredningar av fågelbeståndet inte görs bör detta bedömas som en osäkerhetsfaktor i MKB-beskrivningen.

Naturskyddsområden, områden som ingår i naturskyddsprogram och Natura 2000-områden

Enligt MKB-programmet har man skyldigheten att göra en Naturabedömning inkluderat objekten i Natura 2000-nätverket som ligger närmast de planerade kraftledningsrutterna och där det potentiellt finns naturtyper eller arter som är känsliga för byggandet av kraftledningen. I programmet granskas skyldigheten att göra en Naturabedömning för åtta objekt inom nätverket. En Naturabedömning kommer att upprättas i enlighet med naturvårdslagen i faser för konsekvensbedömning för Naturaområdena Kaakkurijärvet, Pinsiön–Matalusjoki och Lappfjärds ådal. Området Kaakkurijärvet tillhör ett Natura- och FINIBA-område för vilket konsekvenserna ska bedömas särskilt vad gäller de sammanlagda konsekvenserna. Miljön i området är på flera platser föremål för förändrad markanvändning och de arter som utgör grunden för skydd av området är känsliga för störningar.

En utredning av behovet av en Naturabedömning i Södra Österbotten har upprättats för Naturaområdena Pyhävuori och Lauhanvuori. Naturenheten vid NTM-centralen i Södra Österbotten anser att utredningen av Naturaområdena i Lauhanvuori är bristfällig, eftersom den inte lyfter fram eventuella försämrade förändringar i de hydrologiska förhållandena i området utan lindrande åtgärder. Om det anses att försämrade konsekvenser kan förekomma utan att lindrande åtgärder förekommer, överskrids tröskeln för bedömning i enlighet 65 § i naturvårdslagen med stöd av det som står ovan. Utredningen av flygekorren är inte heller tillräckligt motiverad. Flygekorren är en art som utgör skyddsgrunden för området och som har konstaterats att förekomma i området. I bedömningen av behovet av en Naturabedömning ska man beakta bland annat projektets konsekvenser för revir och förbindelser utanför Naturaområdet, vilket också kan påverka populationen i Naturaområdet.

Vad gäller Naturaområdet Pyhävuori konstateras det i programmet att byggandet av kraftledningarna inte bedöms medföra potentiella risker för

naturtyper eller typiska arter i Naturaområdet Pyhävuori och att det inte finns något behov av en Naturabedömning i enlighet med 65 § i naturvårdslagen. Naturskyddsensheten anser att utredningen har genomförts bristfälligt, eftersom flygekorren och eventuella konsekvenser för den inte alls har behandlats i utredningen, även om arten har nämnts som en skyddsgrund. I bedömningen av behovet av en Naturabedömning ska man beakta bland annat projektets konsekvenser för revir och förbindelser utanför Naturaområdet, vilket också kan påverka populationen i Naturaområdet. Sydbottens Natur och Miljö r.f. konstaterar i sin åsikt att en Naturabedömning i enlighet med naturvårdslagen ska göras för Natura 2000-området Pyhävuori, inte bara en behovsprövning av Naturabedömning.

Behovet av en Naturabedömning för Naturaområdena Lassinharju (SAC) och Hanhikeidas (SAC/SPA) har inte utretts i programmet. Konsekvenser för flygekorren som förekommer i Naturaområdet Lassinharju kan avspeglas på det sättet som beskrivs ovan. Konsekvenserna för den utrotningshotade fågelarten som förekommer i Hanhikeidas och i myrområden i närheten av den samt för andra fågelarter som utgör skyddsgrunden enligt fågeldirektivet bör granskas. Särskilt i närheten av SPA-områden bör tröskeln till bedömning vara relativt låg. Programmet ska kompletteras i detta avseende.

Den utredning som utarbetats i programmet för Naturabedömningar är bristfällig av de skäl som anges ovan. Av programmet framgår inte heller om offentliga eller sekretessbelagda Natura-formulär, där det också listas de arter som hålls hemliga, har använts som källdata om Naturaområdena. Naturskyddsensheten vid NTM-centralen i Södra Österbotten anser att en Naturabedömning i enlighet med 65 § i naturvårdslagen ska göras åtminstone i Naturaområdena Lappfjärds ådal och Lauhanvuori. En utredning av behovet av en Naturabedömning ska upprättas för Naturaområdena Lassinharju och Hanhikeidas samt specificeras enligt ovan för Naturaområdet Pyhävuori. Om det på grundval av utredningen som kompletterats inte är möjligt att med säkerhet utesluta förekomsten av betydande konsekvenser, ska en lämplig bedömning göras för Naturaområdena.

NTM-centralen i Egentliga Finland konstaterar att de sammanlagda konsekvenserna med andra projekt och infrastrukturen bör granskas för Häädetkeidas. Byggandet i närheten av Häädetkeidas bör göras i slutet av året efter den 15 juli för att inte störa häckningen av rovfågeln. NTM-centralen i Egentliga Finland konstaterar att man som stöd för behovsprövningen av en Naturabedömning i Suomijärvi bör bedöma riskerna för kollisioner av stora fåglar och övervägas lindrande åtgärder för att förebygga skadliga konsekvenser för fåglar.

Kartmaterialet i MKB-programmet saknar ett privat naturskyddsområde, Haapaniemen purohaka i Nokia. Dessutom har avgränsningen av naturskyddsområdet Ylä-Pinsiön lähdelehto 2 korrigerats och den uppdaterade

avgränsningen av området finns i Finlands miljöcentrals öppna gränssnitt Naturskydds- och vildmarksområden.

Kontaktmyndigheten anser att det är viktigt att de ovan nämnda bristerna beaktas i beskrivningsfasen.

Andra konsekvenser

Konsekvenser för användningen av naturresurser

I programmet anges att konsekvenserna för användningen av naturresurser i regel bedöms som konsekvenser för människor och näringar, eftersom områdets viktigaste naturresurser som används utgör grunden för rekreationsanvändningen i området (bärplockning, svampplockning, jakt, fiske). Dessutom bedöms hur projektet påverkar torvtäktområdena samt täktområdena för jord- och stenmaterial som ligger i projektområdet eller i det närliggande konsekvensområdet. Kontaktmyndigheten anser att bedömningarna är korrekt, men ber om att beakta de kompletteringsbehov som anges i Satakuntaliittos utlåtande. Enligt utlåtandet ska man i konsekvensbedömningen fastställa och bedöma mängden stenmaterial som används för stolparna som ska resas och ange en bedömning av från vilka områden stenmaterialet skaffas. För mängden stenmaterial ska dessutom de sammanlagda konsekvenserna med andra projekt bedömas. Behovet av jordareal ska trots osäkerheterna beskrivas förutom för ledningsrutten också för understationerna och de sammanlagda konsekvenserna inklusive miljökonsekvenser ska bedömas som en del av processen för bedömning av miljökonsekvenserna.

Sammanlagda konsekvenser med andra projekt

Kontaktmyndigheten konstaterar att de solkraftsprojekt samt de största väg- och järnvägsprojekten som planeras i kraftledningens näromgivning ska läggas till i bedömningen av de sammanlagda konsekvenserna. I bedömningen av de sammanlagda konsekvenserna ska man i tillräcklig omfattning beakta överföringslinjernas konsekvenser för landskapet, splittningen av habitat, fåglar och andra arter. I miljökonsekvensbedömningen ska också konsekvenserna under byggfasen, inklusive de sammanlagda konsekvenserna från andra byggprojekt, beaktas.

Förebyggande och lindring av konsekvenserna

I utlåtandena fästs särskild uppmärksamhet på lindringsåtgärder för djur som kan genomföras till exempel genom att förlägga störande arbeten utanför fåglarnas häcknings-, flyttnings- och parningstider. En konkret åtgärd är också att placera varselskyltar till objekt vars närhet det finns viktiga rastplatser för flyttande fåglar eller FINIBA- och MAALI-områden i.

Förbindelserna mellan habitat och arternas rörelser ska också beaktas i den fortsatta planeringen. En lindringsåtgärd som bör granskas är eventuell förflyttning av linjedragningen. Lindringsåtgärder för människor rör huvudsakligen tillräckliga avstånd från kraftledningarna eller beaktande av landskapsvärdena i placering av kraftledningarna. En väsentlig faktor som förknippas med småvattnen är de konsekvenser för skugga som trädfällning orsakar. På grundvatten orsakas konsekvenser under byggtiden, för vars förebyggande och lindring man bör söka lösningar. Kontaktmyndigheten anser att lindringsåtgärder för konsekvenserna ska utredas enligt konsekvenstyp och metoderna för att minska de negativa konsekvenserna måste vara genomförbara och tillräckligt konkreta.

Koppling till andra projekt

Kontaktmyndigheten anser det vara bra att de vindkraftsprojekt som har en koppling till kraftledningsnätet anges i en tabell. För komplettering av tabellen nämner Birkalands förbund att det i Kihniö och Virrat planeras Myyränkangas vindpark som preliminärt har planerats att anslutas till den nya ledningen på 400 kV mellan Kristinestad och Nokia. Anslutningen av projektet Tuoramäki som planeras i Virrat har i första hand planerats att genomföras i samarbete med vindkraftsprojektet i Lylyharju till kraftledningen Seinäjoki–Rännäri. Dessutom har det för projektet i Vermassalo i Virrat konstaterats att det skulle kunna anslutas till överföringsnätet antingen via den östra förbindelsen och en lokal aktörs elnät eller till väst till kraftledningen Seinäjoki–Rännäri i samarbete med projektet Lylyharju. Dessa projekt ska i fortsättningen beaktas när de sammanlagda konsekvenserna bedöms.

Ansvarsområdet för miljö och naturresurser vid NTM-centralen i Egentliga Finland fäster uppmärksamhet vid att flera vindkrafts- och solkraftsprojekt är anhängiga, i planeringsfas eller som förhandsuppgift hos myndigheten både i dess verksamhetsområde, särskilt i Norra Satakunta, och i den södra delen av verksamhetsområdet för NTM-centralen i Södra Österbotten, i närheten av landskapsgränsen med Satakunta. Dessa projekt har meddelat att de ska anslutas till riksnätet via kraftledningen Kristinestad–Nokia. Dessutom planeras det i Satakuntas havsområde stora havsvindkraftsområden (EOLUS Finland Oy, Tuulia och Wellamo), där ett alternativ som granskas för anslutning till riksnätet är det kraftledningsprojekt som nu behandlas.

Rapportering och uppföljning

Konsekvensbeskrivningen ska i enlighet med 4 § i MKB-förordningen vara ett lättfattligt och åskådligt sammandrag av bedömningens resultat och en tydlig jämförelse av de olika alternativens genomförbarhet utifrån resultaten från bedömningen av miljökonsekvenserna. I rapporteringen av

konsekvensbeskrivningen är det bra att använda sammanfattningar i tabellform, till exempel i granskningen och konsekvensbedömningen av olika alternativ samt kartbaserade framställningar på ett lämpligt sätt. I konsekvensbeskrivningen ska man också fästa uppmärksamhet vid rapportens tydlighet och läsbarhet så att helhetsbilden av projektet och resultaten från konsekvensbeskrivningen framgår väl.

När kraftledningsprojektet är färdigt har det planerats att man låter göra en responsenkät. Kontaktmyndigheten anser enkäten vara nödvändig och påminner dessutom om att enkäten ska i de svenskspråkiga områdena genomföras på båda språken. Ett annat separat uppföljningsprogram anses inte nödvändigt.

UTLÅTANDE OM BEDÖMNINGSPROGRAMMET OCH MEDDELANDE OM DET

NTM-centralen ger utlåtande och kopior av utlåtanden och åsikter om bedömningsprogrammet till den projektansvarige. Utlåtandet skickas samtidigt för kännedom till de berörda.

Utlåtandet om bedömningsprogrammet publiceras på myndigheternas webbplats på adress <https://www.ely-keskus.fi/kuulutukset/pirkanmaa> och på miljöförvaltningens webbplats www.ymparisto.fi/kristiinankaupunki-nokiavoimajohtoYVA.

AVGIFT, FASTSTÄLLANDE AV AVGIFTEN OCH MÖJLIGHET TILL RÄTTELSE AV AVGIFTEN

Avgiften är 8 000 euro.

Avgiften som uppbärs för kontaktmyndighetens utlåtande om bedömningsprogrammet har fastställts i enlighet med ett vanligt projekt (11–17 dagsverken). Avgiften fastställs på basis av förordningen om NTM-centralens avgifter.

En betalningsskyldig som anser att det har skett ett fel i fastställandet av avgiften för utlåtandet om bedömningsprogrammet kan yrka på rättelse av NTM-centralen inom sex månader från dagen då utlåtandet har utfärdats.

TILLÄMPADE RÄTTSNORMER

Lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 8, 16 och 18 §

Statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (277/2017) 3 §

Lag om grunder för avgifter till staten (150/1992) 8 §

Statsrådets förordning (TEM/2021/217) om närings-, trafik- och miljöcentralernas, arbets- och näringsbyråernas och utvecklings- och förvaltningscentrets avgiftsbelagda prestationer år 2022 1 § ja 2 §

BEHANDLING AV ÄRENDET

Ärendet har behandlats av naturenheten inom ansvarsområdet för miljö och naturresurser vid NTM-centralen i Birkaland.

För ytterligare information, kontakta överinspektör Katja Sippola, tfn 0295 036 248, e-post katja.sippola@ely-keskus.fi.

Ärendet har föredragits av överinspektör Katja Sippola och avgjorts av jurist Maria Hakala. Dokumentet har godkänts elektroniskt och en anteckning om godkännandet finns i slutet av dokumentet.

Bilaga	Anvisning för rättelseyrkande gällande avgiften (endast för den projektansvarige)
Sändlista	Fingrid Abp FCG Finnish Consulting Group Oy
För kännedom	Instanser som utlåtande har begärts av